

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива



***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ВТОРИОТ КВАРТАЛ ОД 2014 ГОДИНА***

октомври 2014 година



СОДРЖИНА

Резиме	3
Дел 1 Ризици во банкарското работење	5
1. Кредитен ризик.....	6
1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем	6
1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик	16
2. Ликвидносен ризик	16
2.1. Динамика на ликвидните средства.....	17
2.2. Показатели за ликвидноста	19
2.3. Рочна структура на средствата и обврските	23
2.4. Стрес-тест симулации за ликвидносни шокови.....	24
3. Валутен ризик.....	27
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности.....	30
5. Ризик од несолвентност	33
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем	33
5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем	34
5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем.....	35
5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови	37
Дел 2 Структурни карактеристики, позначајни билансни промени и ефикасност и профитабилност на банкарскиот систем	40
1. Структура на банкарскиот систем.....	41
1.1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем	41
2. Активности на банките.....	44
2.1. Кредити на нефинансиските субјекти	47
2.2. Депозити на нефинансиските субјекти.....	50
3. Профитабилност	54
3.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем и показатели за профитабилноста и ефикасноста	54
3.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон.....	58



Резиме

Растот на активностите на македонските банки продолжи и во текот на вториот квартал на 2014 година, со што и понатаму се зголемува степенот на финансиско посредување во Република Македонија. На крајот на јуни 2014 година, вкупните средства на банкарскиот систем на годишна основа пораснаа за 5,7%, при што темпото на раст е нешто побавно, споредено со претходните неколку квартали. Носител на растот на изворите на финансирање на банките се депозитите на нефинансиските лица, а во нивни рамки, особено на депозитите на домаќинствата, што е директен одраз на довербата што ја уживаат банките од домашната јавност. Во валутната структура на депозитите, продолжи трендот на позитивни промени, во насока на зголемување на учеството на денарските депозити за сметка на намалувањето на учеството на депозитите со валутна компонента. Покрај ова, носител на кварталниот и на годишниот раст во вториот квартал на 2014 година беа депозитите со договорна рочност поголема од една година, што влијаеше за зголемување на нивното учество во рочната структура на вкупните депозити. Оттука, се засили склоноста на депонентите за долгорочното штедење, главно мотивирана од повисокиот принос што го носат долгорочните депозити, но и поради скромната понуда на соодветни инвестициски алтернативи.

Во вториот квартал на 2014 година, вкупните вложувања на банките во хартиите од вредност се намалија, главно заради намаленото портфолио на државните записи. Банките ги употребија ослободените извори на финансирање врз основа на дезинвестирање на хартиите од вредност, како и новоприбраните извори на финансирање за пласманите во кредити на нефинансиските субјекти, коишто во целост го предизвикаа кварталниот раст на активата на банките. Во услови на закрепнување на домашната економска активност и постепено зголемување на апетитите на банките за преземање ризици, кредитите на нефинансиските субјекти веќе три квартали по ред бележат забрзување на годишниот раст и на крајот од јуни 2014 година нивната годишна стапка на раст изнесува 8,6%. Растот на кредитирањето е нешто поизразен кај кредитите на домаќинствата, но забрзува и годишниот раст на кредитната поддршка на корпоративниот сектор. Паралелно со позитивните промени во валутната структура на депозитите, трендот на денаризација се забележува и кај кредитната активност на банките.

Остварената добивка на македонскиот банкарски систем во првото полугодие на 2014 година забележа тројно зголемување споредено со истиот период од 2013 година, што соодветно се одрази и врз подобрување на показателите за профитабилноста. Главниот фактор за зголемувањето на прикажаната добивка беше намалувањето на расходните компоненти на банките, и тоа како на каматните расходи, така и на исправката на вредноста на финансиските средства – пред сè на кредитите. Намалувањето на каматните расходи е концентрирано кај секторот „домаќинства“, првенствено поради надолниот тренд на каматни стапки кај орочените депозити. Банките и понатаму продолжуваат да издвојуваат исправка на вредноста за покривање на кредитниот ризик, но во помал обем споредено со првите шест месеци на 2013 година, што соодветствува со пониската шестмесечна стапка на раст на нефункционалните кредити. Падот на исправката на вредност за оштетувањето на средствата влијаеше да се намали делот од нето каматниот приход што се троши за нејзино покривање.



Најзначаен ризик за остварувањата и стабилноста на банките во Република Македонија, останува кредитниот ризик. Квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем се влоши во вториот квартал на 2014 година, сепак побавно, споредено со истиот период од минатата година. Растот на нефункционалните кредити е поинтензивен кај кредитите одобрени на претпријатијата, во споредба со нефункционалните кредити на домаќинствата. Ова покажува дека закрепнувањето на економската активност и зголемувањето на стапката на раст на македонската економија, сè уште не предизвикува позабележителни ефекти врз остварувањата на претпријатијата коишто им се должници на домашните банки. Од друга страна, покриеноста на нефункционалните кредити со исправката на вредност се одржа на релативно високо ниво, со што се намалува ризикот за стабилноста на банките од целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити. При претпоставка за целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, за апсорбирање на загубите би биле употребени 13,2% од сопствените средства на банките.

Солвентноста на македонскиот банкарски систем е стабилна и со двојно повисока стапка на адекватност на капиталот од законскиот минимум. Поради реинвестирањето на добивката остварена во 2013 година, во вториот квартал на 2014 година дојде до побрзо зголемување на износот на сопствените средства на банкарскиот систем, споредено со растот на активностите на банките, поради што и стапката на адекватност на капиталот забележа подобрување, изнесувајќи 16,9% на 30.6.2014 година. Најголем дел од кварталното зголемување на сопствените средства, банките го користат за зајакнување на вишокот капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците.

Показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем во вториот квартал од 2014 година се одржуваат на задоволително ниво. Високата и стабилната солвентност на банкарскиот систем и задоволителното ниво на ликвидност со која располагаат банките, придонесуваат за солидна отпорност на банкарскиот систем при симулирани ликвидносни и кредитни шокови.



Дел 1 Ризици во банкарското работење



1. Кредитен ризик

Во вториот квартал од 2014 година, кредитните портфолија на банките продолжија да растат, како резултат на зголемената кредитна поддршка на домаќинствата и претпријатијата, а за сметка на намалувањето на нивната изложеност кон финансиските институции и државата. Наспроти подобрувањето во првиот квартал, во вториот квартал од 2014 година настапи одредено влошување на квалитетот на кредитното портфолио. Учеството на нефункционалните во вкупните кредити се зголеми за 0,7 процентни поени и достигна 11,8%. Нагорното движење на нефункционалните кредити продолжи и по пресечниот датум на овој извештај, при што стапката на нефункционалните кредити во август 2014 година достигна 12,2%. Со оглед на фактот дека нефункционалните кредити имаат висока покриеност со издвоена исправка на вредноста (78,7% со сопствената и над 100% со вкупната исправка на вредноста), опасноста за сопствените средства на банкарскиот систем од нивно евентуално неплаќање е минимална.

1.1. Квалитет на кредитното портфолио на банкарскиот систем

Во вториот квартал од 2014 година, вкупната кредитна изложеност¹ на банкарскиот систем порасна за 4.294 милиони денари и достигна 400.338 милиони денари. Со ова, стапката на раст во овој квартал забави во однос на претходниот квартал за 1,3 процентни поени и се сведе на 1,1%. За разлика од претходните квартали кога растот на вкупната кредитна изложеност беше поттикнат од изложеноста кон нефинансиските субјекти и кон финансиските институциите и државата, во вториот квартал овој раст во целост произлегува од зголемената кредитна поддршка на нефинансиските субјекти. Кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти оствари квартален раст од 8.101 милион денари, или 2,9%, којшто беше речиси подеднакво условен од растот на кредитната изложеност кон претпријатијата² (4.224

¹ Вкупната кредитна изложеност ги опфаќа билансните (кредити и депозити, финансиски лизинг, извршени плаќања врз основа на дадени гаранции, акредитиви, авали и други вонбилансни позиции, камати, провизии и надомести, вложувања во хартии од вредност и други финансиски инструменти расположливи за продажба или чувани до достасување и слично) и вонбилансните побарувања (неискористени неотповикливи рамковни кредити, неискористени неотповикливи кредити врз основа на дозволени пречекорувања и врз основа на кредитни картички, акредитиви, гаранции и други слични потенцијални обврски за банката), коишто ја изложуваат банката на кредитен ризик.

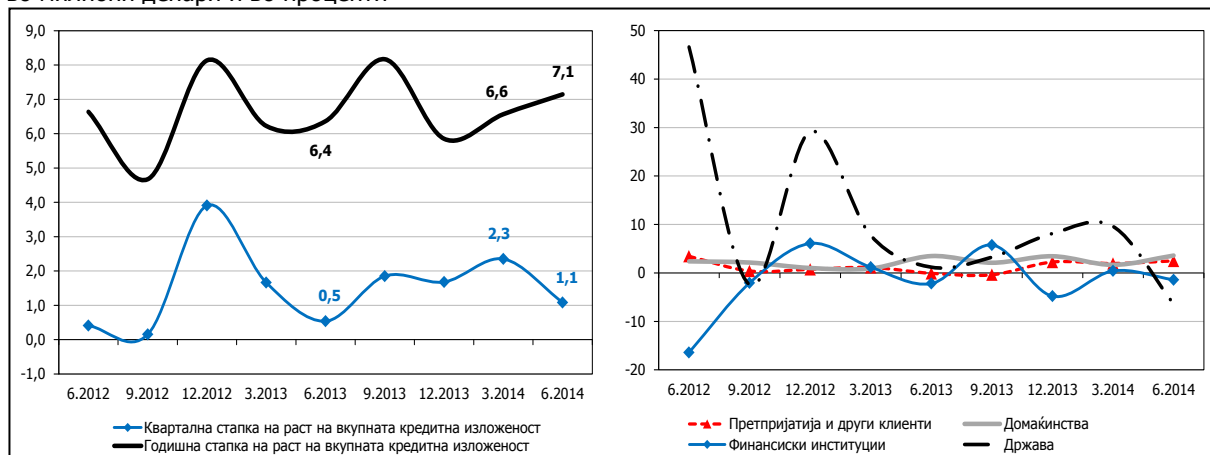
² Во овој текст под „претпријатија“ се подразбираат претпријатијата и другите клиенти. Другите клиенти се однесуваат на клиенти од дејносите: „образование“, „дејности на здравствена и социјална заштита“, „уметност, забава и рекреација“, „други услужни дејности“, „дејности на домаќинствата како работодавачи“ и „дејности на екстратериторијални тела и организации“.



милиони денари, или 2,5%) и кон домаќинствата (3.877 милиони денари, или 3,6%).

Графикон бр. 1

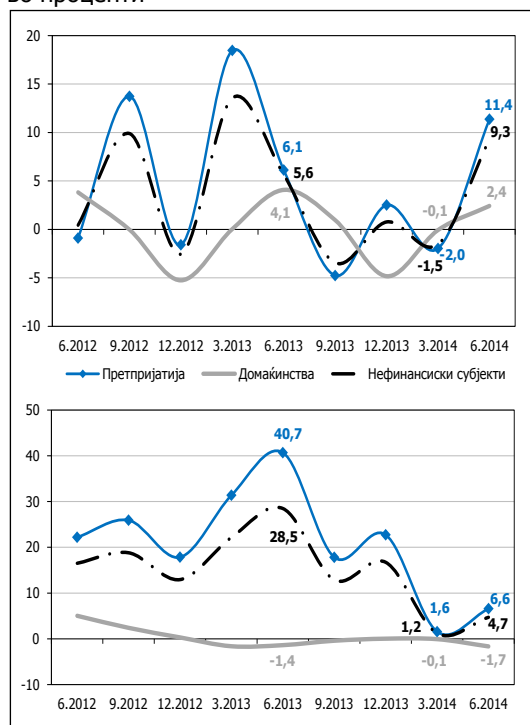
Промена на вкупната кредитна изложености и квартална промена на кредитната изложеност според секторот во милиони денари и во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 2

Квартална (горе) и годишна (долу) стапка на промена на нефункционалните кредити во проценти



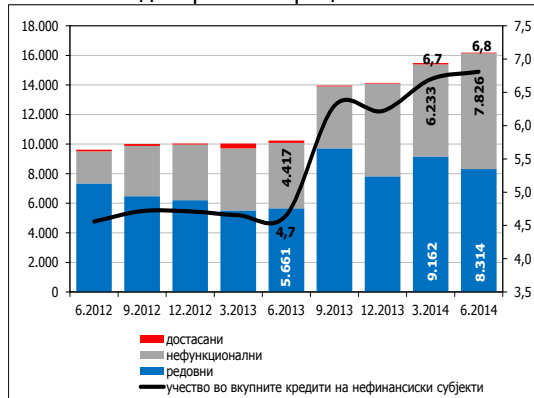
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Наспроти подобрувањето во првиот квартал, во вториот квартал од 2014 година настапи одредено влошување на квалитетот на кредитното портфолио. Кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити достигна 9,3%, што во целост произлегува од растот на нефункционалните кредити на претпријатијата и е одраз на влошените остварувања на некои клиенти од дејностите „трговија на големо и мало“, „дејности во врска со недвижен имот“ и „прехранбена индустрија“. Нагорно движење, но со значително послаб интензитет се забележува и кај нефункционалните кредити на домаќинствата, особено кај потрошувачките кредити, кредитите врз основа на издадени кредитни картички и станбените кредити.

Годишната стапка на раст на нефункционалните кредити исто така забрза, но сè уште е едноцифрена (4,7%). Сепак, забрзаното движење на нефункционалните кредити продолжи со уште посилно темпо и во август 2014 година, кога годишната стапка на раст достигна 11,2%.



Графикон бр. 3
Структура на реструктурираните кредити според статусот (редовен/нефункционален), по квартали во милиони денари и во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во анализата на динамиката на нефункционалните кредити треба да се има предвид **учеството на реструктурираните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти³, коешто на крајот на вториот квартал од 2014 година изнесува 6,8% (6,7% на 31.3.2014)⁴.**

Зголемувањето на реструктурираните кредити во целост произлегува од реструктурираните нефункционални кредити, што во услови на намалување на реструктурираните редовни кредити упатува на тоа дека овој раст, освен од новите реструктурирани нефункционални кредити, произлегува и од претходно реструктурирани побарувања коишто во овој квартал добиле нефункционален статус. Реструктурираните кредити⁵ коишто преминале во нефункционални во вториот квартал условуваат околу две третини од растот на вкупните нефункционални кредити на нефинансиските субјекти, додека нивното учество во овие кредити на 30.6.2014 година изнесува 5,6%. Овие движења покажуваат дека дел од банките со задоцнување пристапиле кон реструктурирање на своите побарувања кон клиенти коишто се соочуваат со сериозни финансиски потешкотии и чиишто обврски добиле нефункционален статус. Истовремено, ова покажува и дека дел од реструктурираните редовни кредити извршени во претходните периоди не биле успешни реструктурирани, поради што тие добиле нефункционален статус.

Претпријатијата и натаму се носители на зголемувањето на вкупните реструктурирани кредити. Имено, на крајот на вториот квартал, 11,1% од вкупните кредити на претпријатијата се реструктурирани (10,9% на 31.3.2014 година).

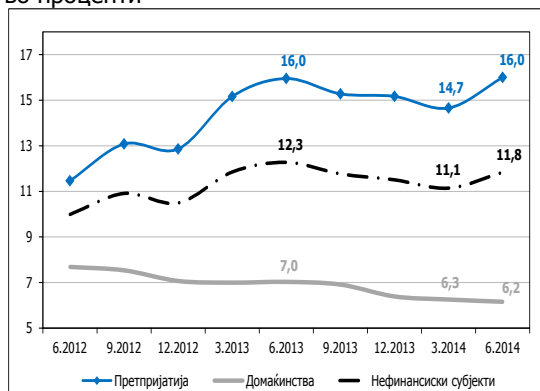
³ Извор: Кредитен регистар на Народната банка. Во анализите во кои изворот на податоци за кредитите е Кредитниот регистар, кредитите на нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на претпријатијата и домаќинствата.

⁴ Учеството на пролонгираните и реструктурираните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти изнесува 12,7% (13%, на 31.03.2014 година)

⁵ Просечното ниво на ризичност на вкупните реструктурирани кредити се зголеми на 41,8% (39,1% на 31.3.2014 година).

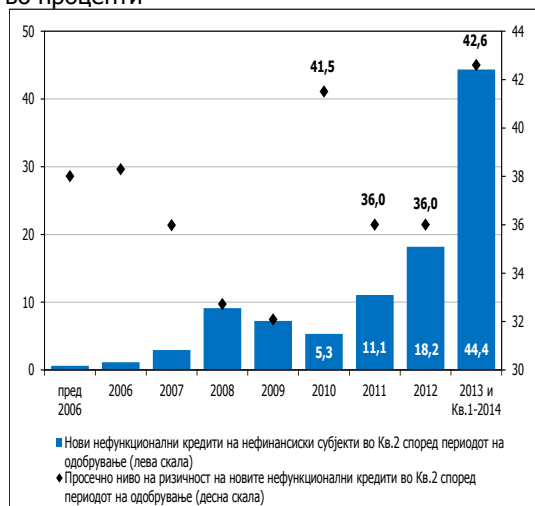


Графикон бр. 4
Учество на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 5
Распределба на новите нефункционални кредити на 30.6.2014 година според периодот на одобрување во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Растот на нефункционалните кредити на претпријатијата делумно произлегува и од претходно реструктурираните кредити коишто преминале во нефункционални во текот на кварталот. Повеќе од половина од вкупните реструктурирани кредити на претпријатијата (52,7%) се со договорен грејс-период⁶ којшто во одредени случаи достигнува и три години. Одобрениот грејс-период би можел да ја одложи можноста за согледување на успешноста на реструктурирањето.

Отписите извршени во текот на вториот квартал изнесуваат 25,6 милиони денари и се на повисоко ниво во однос на истиот период претходната година, но имаат незначително влијание врз движењето на нефункционалните кредити. Најголем дел од отпишаните побарувања, 60,4%, се однесуваат на претпријатијата, додека во вкупната наплата на веќе отпишаните побарувања најзастапени се наплатите од физичките лица, со 72,6%.

Растот на нефункционалните кредити придонесе за зголемување на нивното учество во вкупните кредити. На крајот на јуни 2014 година, стапката на нефункционални кредити достигна 11,8%. Во вториот квартал од 2014 година повторно дојде до поизразено влошување на квалитетот на кредитното портфолио на претпријатијата, наспроти умерената кредитна поддршка за овој сектор. Од друга страна, стапката на нефункционалните кредити на домаќинствата продолжи да се намалува, што се должи на растот на вкупните кредити, при мало зголемување на нефункционалните кредити.

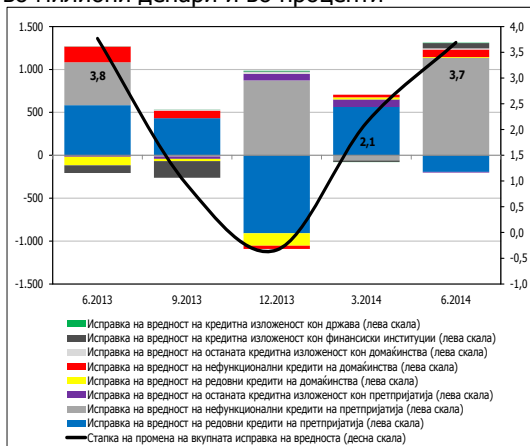
Стапката на нефункционалните кредити продолжи да се движи по нагорна линија и по пресечниот датум на овој извештај и во август 2014 година достигна 12,2%.

Најголемиот дел од новите нефункционални кредити генерирани во билансите на банките потекнуваат од

⁶ Одобрениот грејс-период сè уште не е истечен на 30.6.2014 година или е истечен во периодот од 30.6.2013-30.6.2014 година.

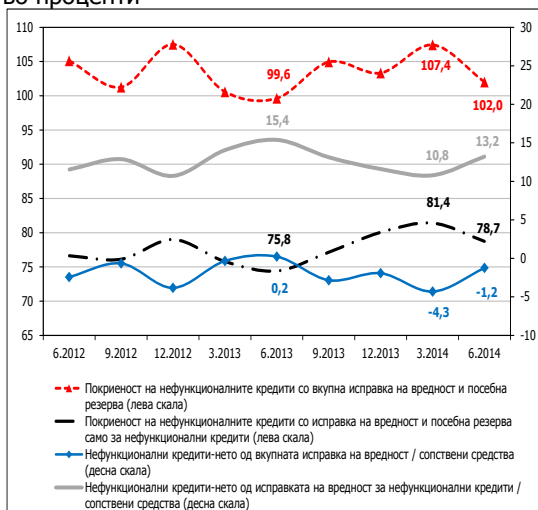


Графикон бр. 6
Квартална промена на исправката на вредноста за одделни сектори во милиони денари и во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7
Покриеност на нефункционалните кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

посткризниот период. Според периодот на одобрување, околу 70% од кредитите коишто добиле нефункционален статус во вториот квартал, а на 31.3.2014 година биле редовни, се одобрени во последните три години. Просечното ниво на ризичност на овие кредити е во категоријата на ризик „В“. Новите нефункционални кредити на крајот на вториот квартал коишто биле одобрени во 2013 и во првиот квартал од 2014 година се однесуваат на секторот „претпријатија“, и тоа на клиентите од дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустрија“. Сепак, треба да се има предвид дека најголем дел од растот на нефункционалните кредити во вториот квартал од 2014 година отпаѓа на релативно мал број изложености (клиенти).

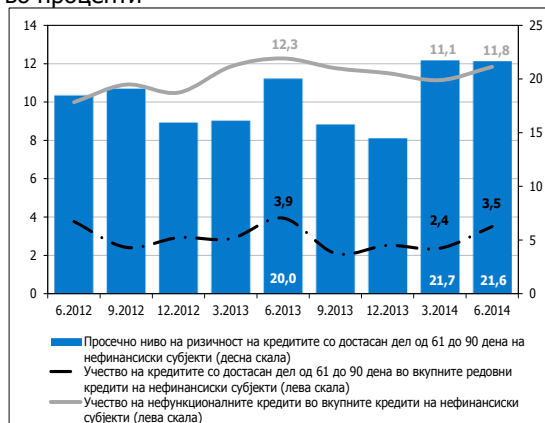
Растот на нефункционалните кредити беше проследен со забрзан квартален раст на вкупната утврдена исправка на вредноста од 1.116 милиони денари, или 3,7%. Овој раст во целост произлегува од исправката на вредноста за нефункционалните кредити на претпријатијата.

Покриеноста на нефункционалните кредити со вкупната утврдена исправка на вредноста и понатаму е над 100%. Поголемиот раст на нефункционалните кредити од растот на исправката на вредноста услови намалување на нивната покриеност со исправката на вредноста утврдена за нив, на 78,7%.

Во услови на побрз раст на нефункционалните кредити во споредба со растот на исправката на вредноста, се зголеми учеството на нерезервираните дел од нефункционалните кредити во сопствените средства на банкарскиот систем. Така, при претпоставка за целосна ненаплатливост на нефункционалните кредити, сопствените средства на крајот на овој квартал би се намалиле за 13,2% (за 2,4 процентни поени повеќе од претпоставеното намалување на крајот на првиот квартал).

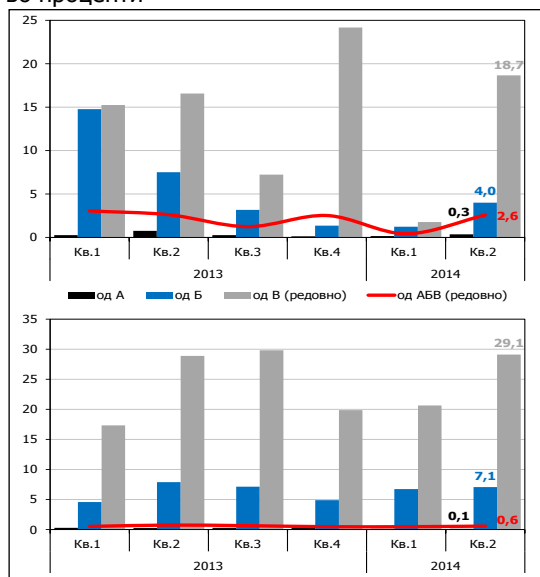


Графикон бр. 8
Просечно ниво на ризичност на кредитите со достасан дел за наплата од 61 до 90 дена во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 9 Квартален премин на кредитната изложеност кон претпријатија (горе) и домаќинства (долу) од редовен во нефункционален статус во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2014 година, како резултат на поголемиот раст на исправката на вредноста од растот на вкупната кредитна изложеност, се зголеми и просечното ниво на ризичност на кредитното портфолио на банкарскиот систем на 7,8% (7,6% на 31.3.2014 година).

Потенцијален ризик за зголемување на нефункционалните кредити во наредниот месец се достасаните кредити со период на задоцнување во исплатата од 61 до 90 дена. Под претпоставка дека кај ниту еден од овие кредити нема да се наплати достасаниот долг во наредниот месец, 3,5% од вкупните редовни кредити со состојба на 30.6.2014 година би преминале во нефункционални. Само по оваа основа нефункционалните кредити би пораснале за 7.439 милиони денари, или 26,1%. Но, остварениот раст во следниот месец (јули 2014 година) е значително помал и изнесува 0,6% или 159 милиони денари, што упатува на значителна наплата на кредитите со достасан дел од 61 до 90 дена.

Кај секторот „претпријатија“ најзначајните дејности од аспект на кредитниот ризик се „индустријата“ и „трговијата на големо и мало“, а според одделните производи на секторот „домаќинства“, најзначајни се кредитните картички и потрошувачките кредити (анекс бр. 23 и 24). Од аспект на валутната структура, најризична е кредитната изложеност во денари со девизна клаузула (анекс бр. 22).

Динамиката на влошување на кредитното портфолио се потврдува и преку анализата на т.н. транзициска матрица. Процентот на кредитната изложеност со редовен статус, којашто за период од еден квартал преминува во

Графикон бр. 10

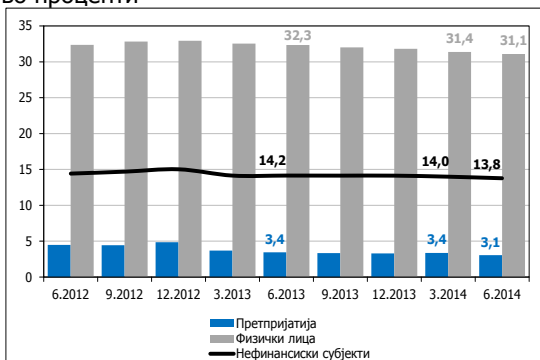
Структура и просечно ниво на ризичност на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, според рокот на достасување на главницата во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 11

Учество на необезбедената изложеност во вкупната кредитна изложеност на нефинансиските субјекти и на одделните сектори во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

изложеност со нефункционален статус⁷ се зголеми на 1,7% на крајот на вториот квартал од 2014 година (0,4% на крајот на првиот квартал). Гледано по одделните сектори, 2,6% од редовните изложености кон претпријатијата и 0,6% од овие изложености кон домаќинствата добиле нефункционален статус за еден квартал.

До крајот на оваа година, согласно со договорниот рок на достасување⁸ на главницата, се очекува да достасаат за наплата 20,4% од вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти на 30.6.2014 година. Притоа, имајќи го предвид нивното просечно ниво на ризичност, не би требало да се очекуваат посериозни потешкотии во наплатата на овие изложености. Кредитната изложеност класифицирана во категориите на ризик „А“ и „Б“ учествува со 97,1% во вкупната кредитна изложеност којашто достасува за наплата до крајот на 2014 година и околу половина (46,3%) се однесува на претпријатијата, и тоа на клиентите од дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустрија“, чиешто просечно ниво на ризичност е во категоријата на ризик „Б“.

На крајот на вториот квартал од 2014 година се намали **учеството на необезбедената кредитна изложеност кај вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти**, но и кај пооделните сектори. Ова намалување соодветствува со заострените барања за обезбедување при одобрување корпоративни кредити, како и оценувањето на ризикот од неизвршување на обезбедувањето како фактор што придонесува за заострување на кредитните услови за претпријатијата и домаќинствата, согласно со резултатите од Анкетата за кредитната активност од јули 2014 година. Учеството на необезбедената изложеност кон физичките лица, при

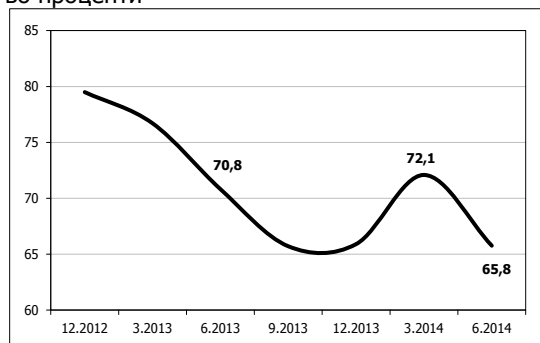
⁷ Во анализата не е вклучена излезената кредитна изложеност поради реструктурирање и пролонгирање и кредитната изложеност одобрена во текот на кварталот.

⁸ Се мисли на крајниот рок на достасување на главницата.



Графикон бр. 12

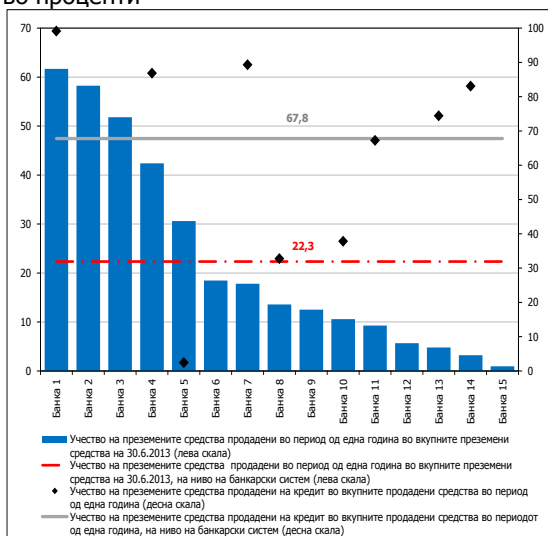
Учество на големите изложености кон нефинансиските субјекти во сопствените средства на банките во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 13

Преземени средства на 30.6.2013 година коишто се продадени во период од една година во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

исклучување на изложеноста врз основа на негативни салда на тековни сметки и кредитни картички⁹ се зголеми на 14,9% (14,5% на 31.3.2014 година), поради растот на необезбедените потрошувачки кредити.

Концентрацијата на кредитниот ризик, следена преку учеството на големите изложености¹⁰ кон нефинансиските субјекти во сопствените средства на банките се намали на крајот на вториот квартал од 2014 година. По одделни банки, учеството на големите изложености кон нефинансиските субјекти¹¹ се движи во интервал од 12,2% до 264,4%. Притоа, околу половина од големите изложености на ниво на системот отпаѓа на една банка. Со вклучување на изложеностите на банките кон финансиските институции и пласманите во благајнички записи и државни хартии од вредност, учеството на големите изложености во сопствените средства на банките е значително повисоко и изнесува 193,7%. По одделни банки, ова учество се движи во интервал од 11,8% до 696,1% и е во рамките на пропишаниот максимален лимит¹².

На крајот на вториот квартал од 2014 година се забележа **годишно намалување на средствата преземени заради наплата на побарувањата** во билансите на банките, што се должи на намалувањето на нето преземените имот како резултат на обврската за задолжително оштетување на преземените средства, како и на продажбата на преземените средства, што укажува дека регулаторните промени во нивниот сметководствен третман¹³ покажуваат соодветни ефекти. Така, во период од една година (30.6.2013-30.6.2014) продадени се

⁹ Најголем дел од наплатите на оваа кредитна изложеност се покриени со месечните примања на кредитокорисниците.

¹⁰ Голема изложеност кон лице или лицата поврзани со него претставува изложеноста еднаква или повисока од 10% од сопствените средства на банката.

¹¹ Шест банки немаат големи изложености кон нефинансиските субјекти.

¹² Вкупниот износ на големи изложености не смее да го надмине осумкратниот износ на сопствените средства на банката.

¹³ Одлука за сметководствениот и регулаторен третман на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/13). Со оваа одлука се воведо обврската за задолжително годишно оштетување на вредноста на преземените имот од најмалку 20% од неговата сметководствена вредност, се предвиде почетно оштетување на преземеното средство од најмалку 20% и се воведо обврската за прикажување на ревалоризациската резерва како разлика помеѓу износот на затворената исправка на вредноста/посебната резерва на ненаплатеното побарување и почетното оштетување на преземеното средство.



22,3% од вкупните преземени средства на банките со состојба на 30.6.2013 година. По одделни банки, овој сооднос се движи во интервал од 1,0% до 61,7%. Според начинот на продажба, **67,8% од вкупните преземени средства на 30.6.2013 година, се продадени целосно или делумно на кредит**¹⁴ во текот на следната година. По одделни банки, продажбата на преземените средства на кредит се движи во интервал од 2,4% до 99,1%. Високата застапеност на продажбата на кредит кај одделни банки упатува на подготвеноста на банките да одобрат кредити за побрзо да се „ослободат“ од преземениот имот, во услови на плиток и недоволно ликвиден пазар на недвижности. Од особено значење е продажбата на кредитот да биде соодветно структурирана за да не претставува само временско одложување на оштетувањето за преземениот имот. Еден дел од кредитите наменети за продажба на преземените средства од банките им се одобрени на претпријатијата и тоа со грејс-период до три години¹⁵, период во кој клиентот нема обврска да врши отплата, и оттука банката може да нема увид во реалната кредитоспособност на клиентот. Кредитите одобрени со грејс-период дополнително ја одложуваат наплатата на преземениот имот.

Ефекти од новата Одлука за управување со кредитниот ризик врз растот на нефункционалните кредити и врз износот на исправката на вредноста/посебната резерва

Со цел да се утврди ефектот од новата Одлука за управување со кредитниот ризик¹⁶ се спроведоа две анализи за: (1) претпоставениот раст на нефункционалните кредити во случај да не се применеше одредбата за исклучување од нефункционален статус на побарувањата кај кои е наплатен целиот износ којшто е достасан подолго од 31 ден (нула денови според претходната регулатива) и (2) ефектот од намалувањето на границите за исправката на вредноста по одделните категории ризик за редовното кредитно портфолио, врз висината на исправката на вредноста што ја двојат банките.

Анализата за нивото на нефункционалните кредити покажа дека на крајот на 2013 година, дополнителниот раст на нефункционалните кредити би бил 1,9 процентни поени, доколку не би се применувала оваа нова одредба од Одлуката. Од почетокот на 2014 година, претпоставениот раст

¹⁴ Продажбата на преземените средства на кредит отсуствува кај шест банки.

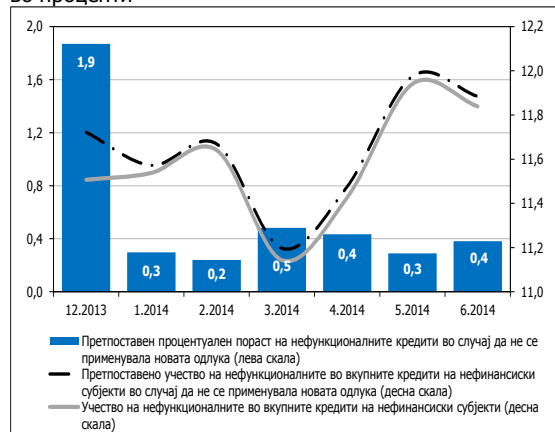
¹⁵ На 30.6.2014 година три банки имаат кредити наменети за продажба на преземените средства на претпријатијата со грејс-период до три години, при што за овие кредити грејс-периодот сè уште не е истечен на 30.6.2014 година или е истечен во периодот од 30.6.2013-30.6.2014 година (значи овие кредити се одобрени пред најмногу четири години).

¹⁶ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/13 и 157/13.



Графикон бр. 14

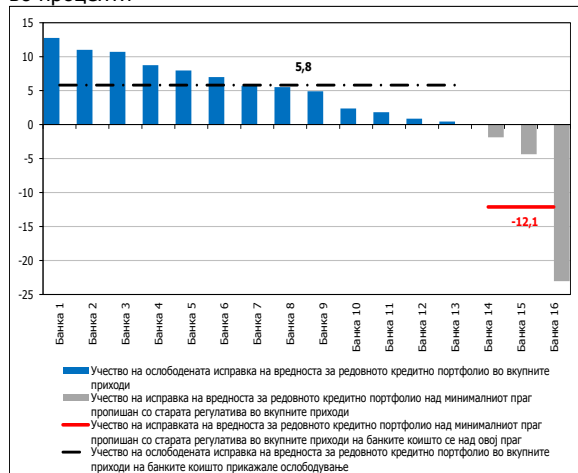
Ефект од новата Одлука за управување со кредитниот ризик врз растот на нефункционалните кредити и стапката на нефункционалните кредити во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 15

Ефект од промена на границите за исправката на вредност за секоја категорија на ризик за редовната изложеност врз висината на исправката на вредноста што ја двојат банките во проценти



Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

границите за исправката на вредноста за одделните категории на ризик за редовното кредитно портфолио.

на нефункционалните кредити на месечна основа во просек би бил за 0,4 процентни поени повисок, доколку не се применувала оваа одредба. При оваа претпоставка, учеството на нефункционалните во вкупните кредити би било повисоко за 0,2 процентни поени на 31.12.2013 година и за 0,1 процентен поен на крајот на јуни 2014 година.

Кај втората анализа е утврден износот на исправката на вредноста којшто би требало да го издвои секоја одделна банка доколку се применувале минималните граници за исправка на вредноста согласно со претходната регулатива¹⁷. Резултатите покажаа дека промената на границите придонесе за ослободување на исправка на вредноста кај тринаесет банки, додека кај останатите три банки процентот на исправката на вредноста за секоја категорија на ризик е над пропишаниот минимум со старата регулатива што упатува на тоа дека овие банки не го применуваат олеснувањето со новата регулатива и сè уште имаат покonzервативен пристап кон кредитните изложености во своето портфолио што најверојатно се должи на зголемената ризичност на тие изложености и помалата веројатност за наплата. Кај банките коишто бележат ослободување, учеството на ослободената исправка на вредноста во вкупните приходи остварени од 1 декември 2013 година до 30.6.2014 година се движи во интервал од 0,5% до 12,7%, при што кај шест банки ова учество го надминува учеството на ниво на систем¹⁸. Од тринаесетте банки коишто имаат ослободување на исправката на вредноста, девет банки оствариле добивка за овој седуммесечен период (од отпочнувањето на примената на новата регулатива), а учеството на ослободената исправка на вредноста во добивката на одделна банка се движи во интервал од 5,1% до 189,7%, со медијана од 22,5% и трет квартал од 40,5%. **Ова укажува на тоа дека ослободената исправка на вредноста придонесува за добивката кај дел од банките, а кај една банка и во целост ја условува, односно оваа банка не би прикажала добивка доколку не се намалиле**

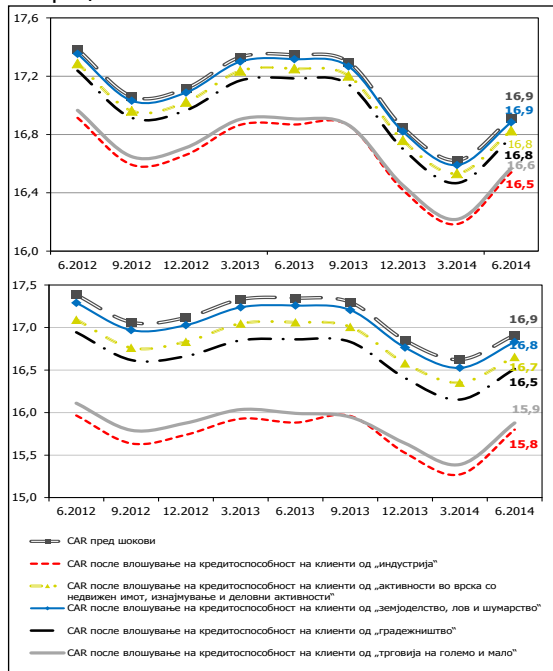
¹⁷ Во претходната регулатива минималните граници беа повисоки за 5 процентни поени за секоја категорија на ризик. Така, во оваа анализа, за кредитните изложености во категоријата на ризик „Б“ се применува процент на исправка на вредност од 10%, а за изложеностите во категоријата на ризик „В“ процент на исправка на вредност од 25%.

¹⁸ Ова учество на ниво на банкарски систем се однесува само за банките коишто ослободиле исправка на вредноста.



Графикон бр. 16

Стапка на адекватност на капиталот по одделни дејности, пред и по првата (горе) и втората (долу) симулација за двата сектора заедно во проценти



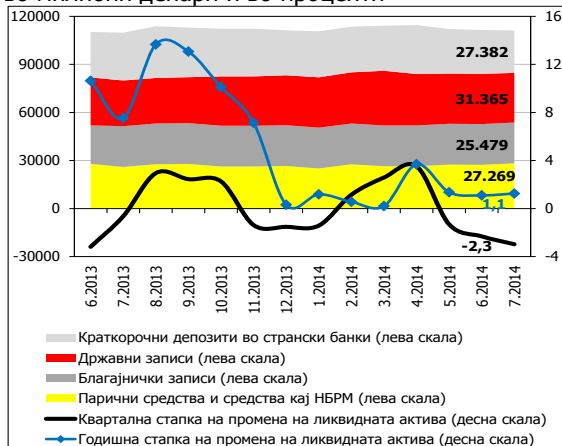
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.2. Стрес-тест симулација за чувствителноста на банкарскиот систем на зголемување на кредитниот ризик

За да се испита чувствителноста на банкарскиот систем при влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио се спроведуваат симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност кон претпријатијата (по дејности) и домаќинства (по кредитни производи), поодделно, и кон двата сектора заедно, кон двете следни категории со повисока ризичност. Во однос на претходниот квартал се забележува извесно подобрување на резултатите и натамошна отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови, додека кај одредени банки постои извесно влошување. Најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот при спроведување на двете симулации за одделните дејности се забележува при влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“ (анекс бр. 26).

Графикон бр. 17

Динамика и структура на ликвидните средства на банките во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките

2. Ликвидносен ризик

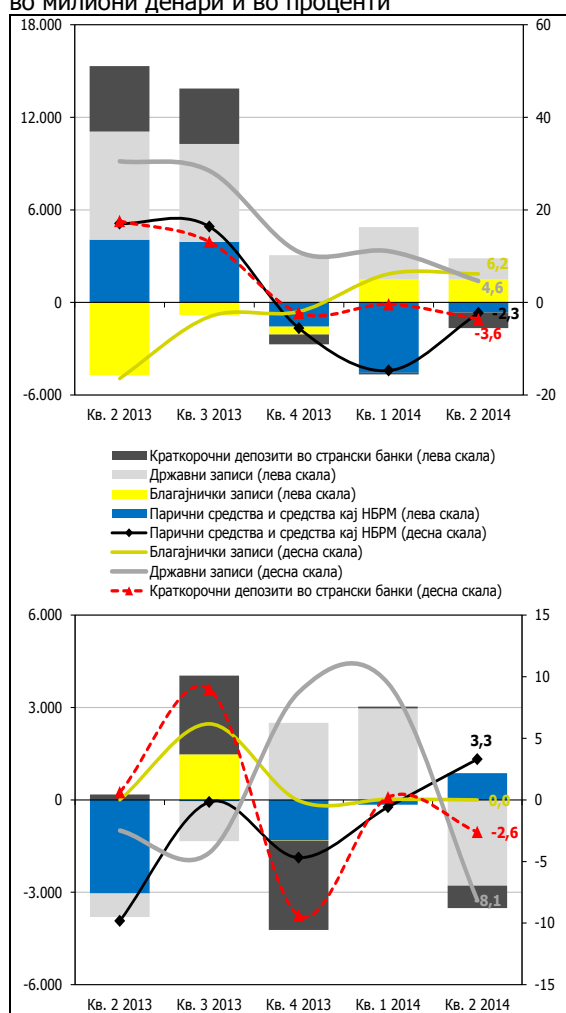
Во вториот квартал на 2014 година, ликвидните средства забележаа пад на квартална основа, но нивното ниво и натаму останува високо. Кварталното намалување на ликвидните средства произлегува првенствено од намалувањето на износот на вложувањата на банките во државни записи, но и од пласманите во краткорочни депозити во странски банки. Показателите за ликвидноста се на задоволително ниво и покрај тоа што бележат благо намалување во вториот квартал од 2014 година, главно поради падот на вкупните ликвидни средства. По три последователни квартали на



раздолжување на банките кон нивните матични субјекти, во вториот квартал од 2014 година, користените извори од матични лица бележат мал раст. Стрестестирањето покажува задоволителна отпорност на банкарскиот систем на различни ликвидносни шокови. Според последните расположливи податоци, заклучно со август 2014 година, банкарскиот систем и понатаму одржува задоволителна ликвидносна позиција, што се потврдува со учеството на ликвидните во вкупните средства од над 30%.

Графикон бр. 18

Годишна (горе) и квартална (долу) апсолутна и релативна промена на финансиските инструменти кои ги сочинуваат ликвидните средства во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1. Динамика на ликвидните средства

На крајот од вториот квартал на 2014 година ликвидните средства¹⁹ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 111.495 милиони денари, и на годишна основа се зголемија за 1,1%, односно за 1.212 милиони денари. Заклучно со август 2014 година, ликвидните средства и понатаму бележат годишен раст од 2,9%. Набљудувано на квартална основа, ликвидните средства во вториот квартал на 2014 година се намалија за 2.643 милиони денари, односно за 2,3%. Овие промени на ликвидните средства на банките, упатуваат на постепено засилување на нивниот апетит за преземање кредитен ризик, што се потврдува и преку забрзувањето на годишниот раст на кредитирањето на приватниот сектор. Воедно, финансирањето на домашниот приватен сектор, за банките носи и поголем принос споредено со вложувањето во ликвидните инструменти, во прв ред од пласирањето средства во странските банки, но и од вложувањата во инструментите на домашниот пазар на пари.

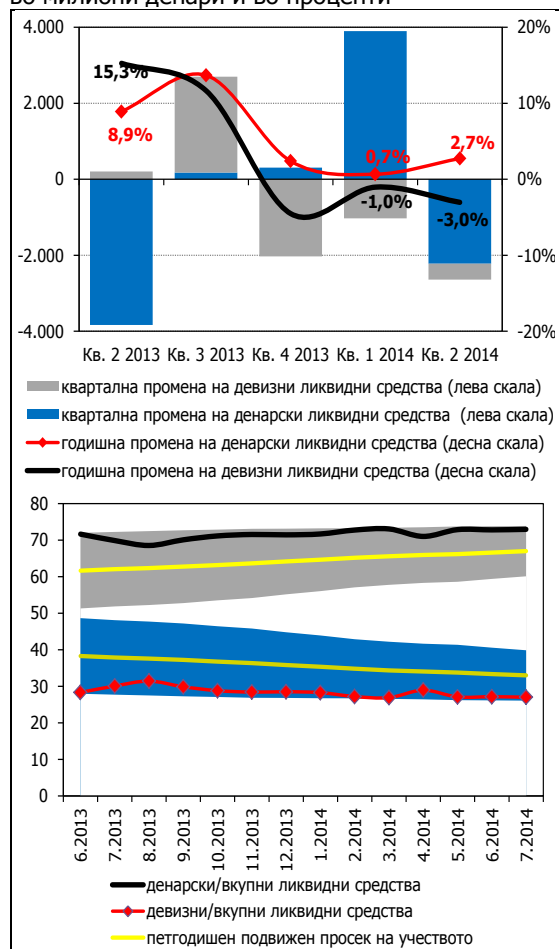
Можноста за поинтензивен раст на вложувањата на банките во благајнички записи е под влијание и на начинот на кој НБРМ ги спроведува аукциите на благајничките записи. Квантитативното ограничување на понудениот износ на благајничките записи, во услови на постојано повисока побарувачка од страна на банките, во суштина оневозможува неограничено пласирање на средствата во овој инструмент

¹⁹ Ликвидните средства ги опфаќаат паричните средства и средствата на сметките кај Народната банка, благајничките записи на Народната банка, кореспондентните сметки и краткорочните депозити кај странски банки и пласманите во краткорочни хартии од вредност издадени од државата. За потребите на анализата на ликвидноста, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.



Графикон бр. 19

Апсолутна квартална промена и релативна годишна промена (горе) и структурни учества (долу) на ликвидните средства според валутата во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Забелешка: Засенчениот дел на долниот графикон претставува распон од една стандардна девијација над и под петгодишниот подвижен просек на структурното учество.

од страна на банките и оттука влијае на реалокација на пласманите на банките во други финансиски инструменти, вклучително и кредити. Со оглед на тоа што вложувањата на банките во благајнички записи се речиси непроменети веќе три квартали по ред, **кварталниот пад на ликвидните средства во вториот квартал на 2014 година најмногу се должи на падот на државните записи** во сопственост на банките за 8,1%, односно за 2.781 милион денари. Сепак, **на годишна основа, државните записи во билансите на македонските банки бележат раст од 4,6%** и нивното учество во структурата на ликвидните средства (од 28,1%) бележи зголемување за 0,9 процентни поени. Покрај државни записи, банките се ориентираа и кон подолгорчни вложувања. Заклучно со крајот од вториот квартал на 2014 година, **нивните вложувања во државни обврзници се зголемија на годишна основа за 3.402 милиони денари, односно за 112,3%**. Сепак, овие финансиски инструменти сè уште имаат скромно учество, зафаќајќи 1,7% од вкупните средства на банките на 30.6.2014 година. Со оглед на тоа што според листата на хартиите од вредност за спроведување монетарни операции²⁰ Народната банка ги прифаќа државните обврзници како инструмент за обезбедување при спроведување на монетарните операции, тие можат да послужат како дополнување на ликвидните средства на банките при евентуална ненадејна потреба од поголем износ на ликвидност.

Краткорочните депозити пласирани во странски банки, на крајот на вториот квартал од 2014 година, забележаа намалување и тоа како на квартална основа (за 2,6%), така и на годишна основа (за 3,6%). Нивното учество во структурата на ликвидните средства се намали за 1,2 процентни поена на годишна основа и изнесува 24,6% на 30.6.2014 година. Ваквата динамика на краткорочните депозити

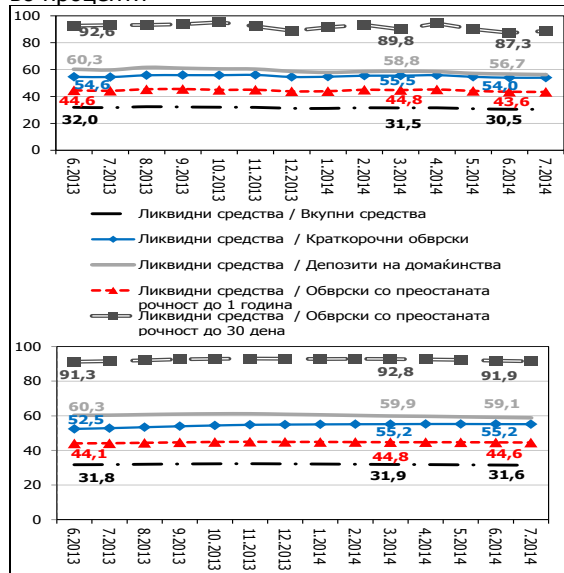
²⁰ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11



Графикон бр. 20

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем – состојба (горе) и дванаесетмесечен подвижен просек (долу)

во проценти

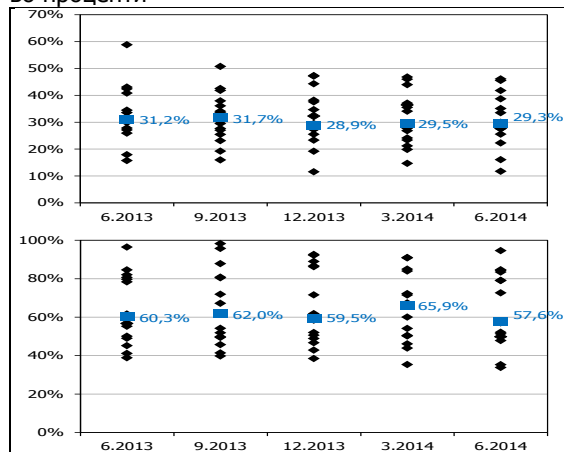


Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 21

Динамика на учеството на ликвидните во вкупните средства (горе) и на покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства (долу), по одделни банки

во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

во странски банки, како најважен инструмент со девизен квалитет во ликвидните средства, предизвика и намалување на девизната компонента на ликвидните средства за 3,0% на годишна основа. На крајот од вториот квартал на 2014 година, во валутната структура на ликвидните средства, денарската компонента учествува со 72,8%, додека девизната компонента со 27,2%. Историски анализирано, учеството на денарската компонента е на значително високо ниво, наспроти исклучително ниското ниво на учеството на девизните ликвидни средства²¹, и ја потврдува послоната склоност на банките за вложување во денарски споредено со девизните ликвидни инструменти.

2.2. Показатели за ликвидноста

Во вториот квартал на 2014 година, показателите за ликвидноста на банкарскиот систем²² останаа на задоволително ниво и покрај кварталното намалување на ликвидните средства. Како потврда за стабилната ликвидносна позиција на домашните банки може да послужи и динамиката на дванаесетмесечниот подвижен просек на показателите за ликвидност. За одбележување е тоа што на крајот од вториот квартал на 2014 година, вредноста на сите показатели за ликвидноста е помала од нивниот дванаесетмесечен просек, што е резултат на стагнацијата на вкупните ликвидни средства во текот на шесте месеци од 2014 година²³.

Учеството на ликвидните средства во вкупните средства по одделни банки, на 30.6.2014 година се движи во интервал од 11,7% до 46,1%. Поголема дисперзија по одделни банки се забележува кај показателите за покриеноста на одделните категории обврски со ликвидни средства. Така, на

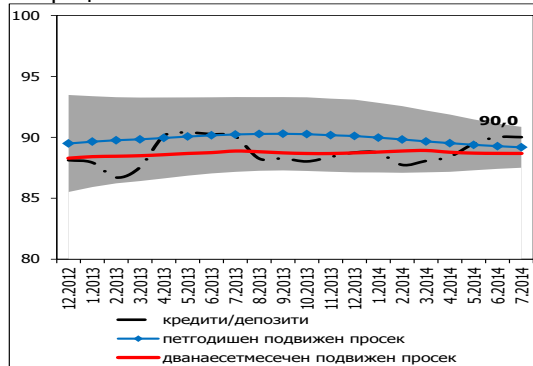
²¹ Ова се потврдува и со фактот што девизните ликвидни средства се речиси на една стандардна девијација оддалечени од нивниот петгодишен подвижен просек

²² При пресметка на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

²³ Растот на ликвидните средства во првата половина на 2014 година изнесува 230,8 милиони денари, или 0,2%.

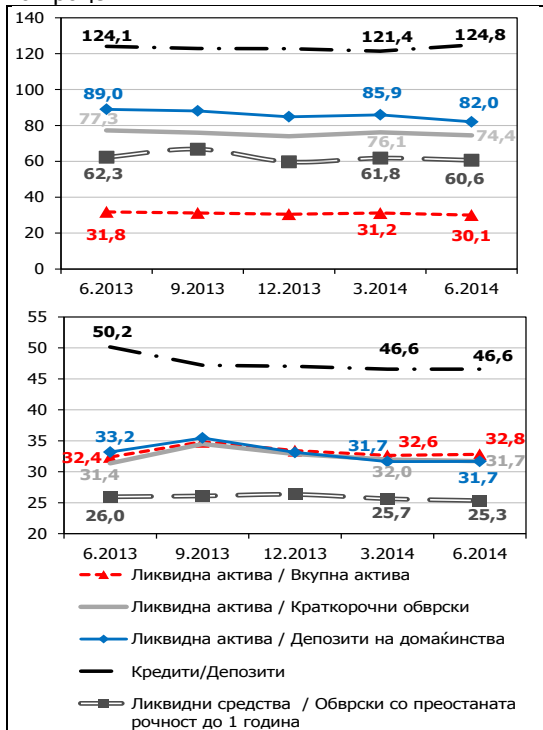


Графикон бр. 22
Динамика на показателот кредити / депозити во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Забелешка: Засенчениот дел во графиконот претставува распон од една стандардна девијација над и под петгодишниот подвижен просек на учеството.

Графикон бр. 23
Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (долу) во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

30.6.2014 година покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства се движи во интервал од 33,8% до 94,6%, Покриеноста на вкупните депозити на нефинансиски субјекти по одделни банки на крајот од вториот квартал на 2014 година се движи од 26,1% до 83,6%, додека покриеноста на обврските со преостаната рочност до една година од 27,0% до 71,3%.

Соодносот меѓу кредитите и депозитите на нефинансиските субјекти и во вториот квартал на 2014 година покажува стабилно движење околу нивото од 90%. Оттука, на крајот од вториот квартал од 2014 година, вредноста на соодносот меѓу кредитите и депозитите е над неговиот дванаесетмесечен и петгодишен подвижен просек. По одделни банки, на 30.6.2014 година, овој показател се движи во интервал од 52,3% до 129,5%, при што кај пет банки се забележува целосна искористеност на депозитите за кредитирање на приватниот сектор.

Во вториот квартал од 2014 година, и кај показателите за ликвидноста од валутен аспект е присутно благо намалување. Ова намалувањето е нешто поизразено кај показателите за ликвидноста во денари, поради поинтензивниот квартален пад на денарските ликвидни средства.

Стапките за ликвидност на банкарскиот систем²⁴, претставени како однос меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, на крајот од вториот квартал од 2014 година се високи и изнесуваат 2,4 и 1,5 соодветно, и споредено со крајот на првиот квартал од 2014 година бележат скроман пад (за 0,1 поен).

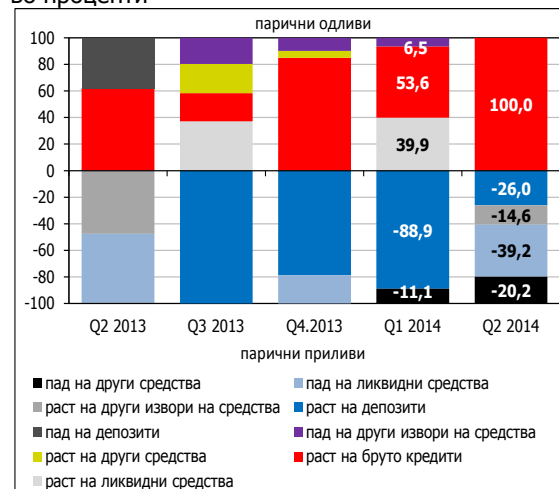
Зголемувањето на апетитот на банките за преземање кредитен ризик се согледува и

²⁴ Начинот на пресметка на стапките на ликвидност на банките може да се види во одредбите од Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11, бр. 19/12 и бр.151/13).



Графикон бр. 24

Структура на паричните приливи и одливи на банкарскиот систем во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата коишто не се кредити на нефинансиски субјекти и коишто не се вклучени во категоријата „ликвидни средства“ (пласманите во хартии од вредност кои не се дел од ликвидните средства, долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн.), како и ефектот од исправката на вредност на финансиските и нефинансиските средства, при чие зголемување доаѓа до пад на другите средства.

**Со категоријата „други извори на средства“ се опфатени сите извори на средства коишто не се депозити на нефинансиски субјекти (капиталот и резервите, депозитите на финансиски институции, позајмиците, субординираните инструменти итн.).

преку структурата на паричните одливи²⁵. Така, во текот на вториот квартал на 2014 година, банките ги употребиле сите новостекнати извори на финансирање за кредитна поддршка на приватниот сектор. Од друга страна, структурата на паричните приливи на банките во вториот квартал на 2014 година е далеку поразновидна. Најголемиот дел од приливот на нови извори на финансирање за банкарскиот систем произлегува од дезинвестирањето на финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, по што следат паричните приливи од новите депозити и паричните приливи од дезинвестирање на другите видови средства. Сепак, набљудувано на годишна основа, финансирањето на банките од домашниот депозитен пазар речиси во целост ги детерминира паричните приливи на банките (околу 99% на 30.6.2014 година), додека во структурата на паричните одливи доминантно место заземаат одливите за кредитирање (околу 86,7%).

Во вториот квартал на 2014 година, позитивната динамика на депозитите на нефинансиските субјекти придонесе со 61,7% во кварталната промена на вкупните извори на финансирање на банките. Изворите на финансирање врз основа на користени кредити се намалија на квартална основа за 1,6% главно како резултат на падот на обврските врз основа на кредити од нерезиденти (за што делумно придонесоа и користените кредити од матични лица). Од рочен аспект, најголем придонес (54,1%) во кварталното зголемување на вкупните извори на финансирање на банките имаа долгорочните извори на финансирање, што првенствено произлегува од растот на долгорочните депозити на населението. Од друга страна, краткорочните депозити од

²⁵ Паричните одливи и паричните приливи на банките се добиени по индиректен пат, односно преку промената на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите коишто не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот прилив или одлив.



нефинансиски субјекти забележаа квартален пад, што беше во целост компензиран преку зголемување на краткорочните обврски кон матичните лица.

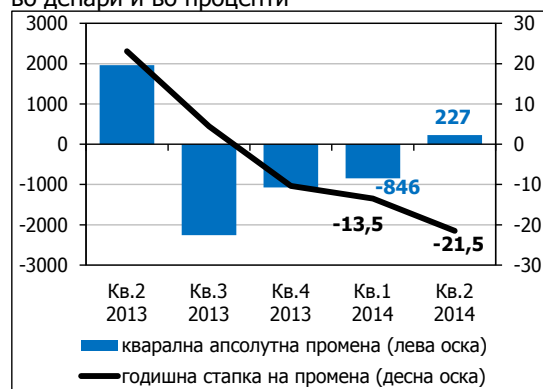
Табела бр. 1 Извори на финансирање на банките во милиони денари и во проценти

Вид на извори на финансирање	31.3.2014		30.6.2014		Квартална промена	
	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Износ (во милиони денари)	Учество во структура	Апсолутна	Релативна
Депозити на нефинансиски субјекти	265.912	71,1%	267.616	71,1%	1.704	0,6%
-од кои од матични лица	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Депозити на финансиски институции	15.586	4,2%	16.233	4,3%	648	4,2%
-од кои од матични лица	4.820	1,3%	5.156	1,4%	336	7,0%
Обврски по кредити, должнички хартии од вредност, субординирани обврски и хибридни капитални инструменти	42.960	11,5%	42.290	11,2%	-670	-1,6%
-од кои од матични лица	9.271	2,5%	9.152	2,4%	-119	-1,3%
Капитал и резерви	44.789	12,0%	45.317	12,0%	528	1,2%
Останати извори на финансирање	4.522	1,2%	5.072	1,3%	550	12,2%
-од кои од матични лица	72	0,0%	81	0,0%	10	13,8%
Вкупно извори на финансирање	373.768	100,0%	376.528	100,0%	2.760	0,7%
Долгорочни извори на финансирање	144.595	38,7%	146.089	38,8%	1.494	1,0%
-од кои од матични лица	11.480	3,1%	9.779	2,6%	-1.701	-14,8%
Краткорочни извори на финансирање	179.862	48,1%	180.050	47,8%	188	0,1%
-од кои од матични лица	2.611	0,7%	4.529	1,2%	1.919	73,5%
Капитал и резерви	44.789	12,0%	45.317	12,0%	528	1,2%
Останати извори на финансирање	4.522	1,2%	5.072	1,3%	550	12,2%
-од кои од матични лица	72	0,0%	81	0,0%	10	13,8%
Вкупно извори на финансирање	373.768	100,0%	376.528	100,0%	2.760	0,7%

Извор: Податоците се доставени од страна на банките врз основа на посебно барање од Народната банка и поради ова може да се јават разлики во однос на билансните податоци, кои банките ги доставуваат на редовна основа согласно со Одлуката за доставување податоци за состојбата и прометот на сметките од сметковниот план на банките и на финансиските извештаи.

Графикон бр. 25

Промена на користените извори на финансирање од матичните лица во денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По три последователни квартали на раздолжување на банките кон нивните матични субјекти, во вториот квартал од 2014 година, изворите користени од матичните лица бележат мал раст. Кварталното зголемување на обврските кон матични субјекти е најприсутно кај една банка, врз основа на вложен краткорочен депозит од нејзиното матично лице. Истовремено, во рочната структура на користените извори коишто потекнуваат од матичните лица се забележува намалување на долгорочната компонента, наспроти зголемувањето на краткорочните обврски, што е исто така најприсутно кај една банка. На 30.6.2014 година учеството на обврските кон матичните субјекти во вкупните обврски на банките изнесува 4,3% и е непроменето во споредба со крајот на првиот квартал од 2014 година. На годишна основа, учеството на



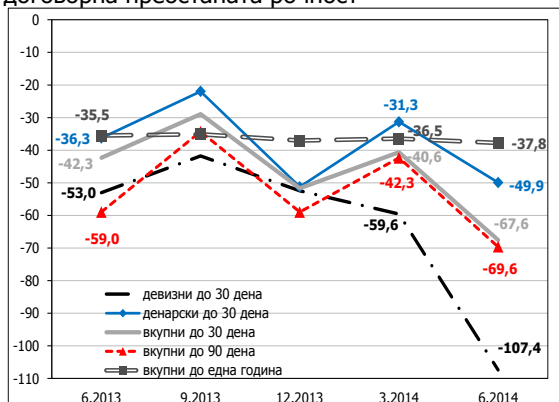
користените извори од матични лица во вкупните обврски на банките бележи пад од 1,5 процентни поени. Нивното учество во вкупните обврски на банките кон нерезидентите на крајот од вториот квартал на 2014 година изнесува 38%, што претставува квартално зголемување од 0,4 процентни поени (на годишна основа ова учество се намали за 6,3 процентни поени).

2.3. Рочна структура на средствата и обврските

Намалувањето на ликвидните средства на банките во вториот квартал на 2014 година предизвика промени во структурата на средствата според договорената преостаната рочност (анекс бр. 28). Промените во рочниот профил на средствата и обврските на банките влијаеја за видливо продлабочување на релативното значење на збирната негативна разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорената преостаната рочност во вториот квартал од 2014 година. Имено, збирниот негативен јаз меѓу средствата и обврските на банките со преостаната рочност до 30 дена, изразен како процент од кумулативните средства со иста договорна рочност, на квартална основа се продлабочи за речиси 27 процентни поени. Ова придвижување се должи на кварталниот пад на средствата со преостаната рочност до 30 дена за 16.127 милиони денари, во услови кога обврските со иста преостаната договорна рочност порасна за 672 милиони денари. Притоа продлабочувањето е значително поизразено кај девизната компонента на збирната разлика меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до 30 дена. Релативното значење на збирната разлика меѓу средствата и обврските на банките со преостанатата рочност до 90 дена, исто така, забележа продлабочување на квартална основа. По одделни банки, воочливо е дека во вториот квартал од 2014 година дојде до значително зголемување на дисперзијата на релативното значење на збирната разлика меѓу средствата и обврските

Графикон бр. 26

Збирна (кумулативна) разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорената преостаната рочност процент од кумулативните средства со истата договорна преостаната рочност



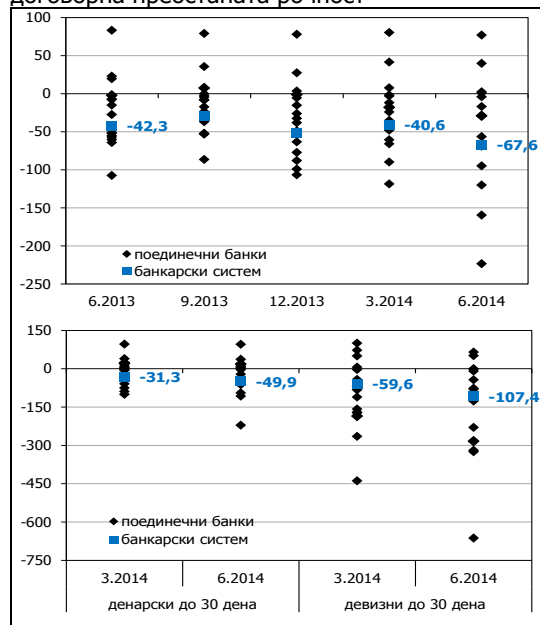
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.



Графикон бр. 27

Збирна (кумулативна) разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност до 30 дена по одделни банки, вкупно (горе) и според валута на 30.6.2013 година (долу)

процент од кумулативните средства со истата договорна преостаната рочност



Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

според договорна преостаната рочност до 30 дена, коешто, исто така, е поприсутно кај девизната компонента на оваа разлика. Притоа, кај три банки, негативната разлика меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до 30 дена е поголема од вкупните средства со договорната рочност до 30 дена. Но, во најголем дел станува збор за банки коишто имаат политика за привлекување депозити по видување коишто историски прикажуваат висок процент на стабилност. Тоа го потврдуваат и **очекувањата на банките според кои, кумулативна разлика помеѓу средствата и обврските е позитивна во сите рочни сегменти** (анекс бр. 29). Ова укажува на тоа дека кај **банките преовладуваат позитивни очекувања во поглед на стабилноста на депозитите** како главен извор за финансирање на нивните активности. Така, на 30.6.2014 година, банките очекуваат 84,3% од депозитите со преостаната рочност до три месеци (78,8% на 31.3.2014 година) да покажат стабилност и да останат во банките во следните три месеци.

2.4. Стрес-тест симулации за ликвидносни шокови

Со оглед на нивото на ликвидни средства со кое располагаат македонските банки, **результатите од различните симулирани ликвидносни шокови упатуваат на стабилна ликвидносна позиција на банките**. Намалувањето на ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем би било најголемо при симулираното повлекување на депозитите на дваесетте најголеми депоненти на одделните банки. Во случај на ваков ликвидносен шок, ликвидните средства би се намалиле за 39,5%, со што нивното учество во вкупните средства на ниво на банкарскиот систем би се намалило од 30,4%²⁶ на 20,9%. При ваков шок,

²⁶ При презентацијата на резултатите од симулациите за ликвидносни шокови, почетното ниво на сите показатели е прикажано без Македонската банка за поддршка на развојот АД Скопје, којашто е исклучена од симулациите поради законското ограничување за настап на депозитниот пазар.



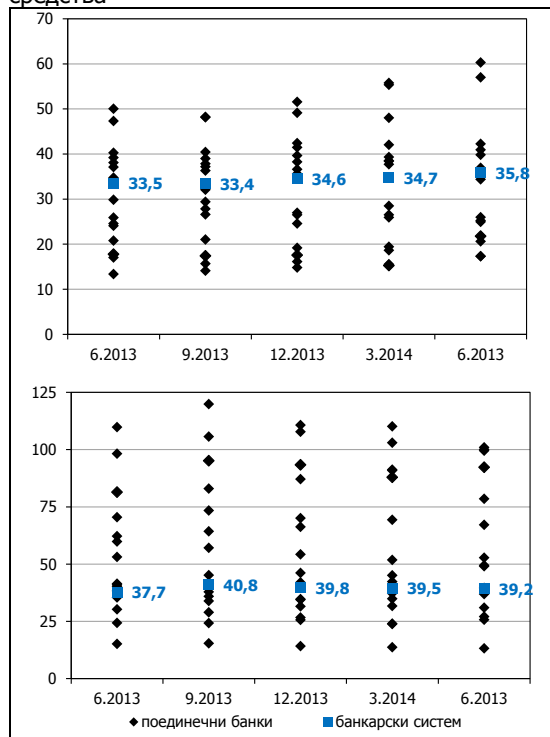
Графикон бр. 28

Резултати од симулациите за повлекување на:

-20% од депозитите на домаќинствата (горе) и

- депозитите на дваесетте најголеми депоненти (долу)

процент на намалување на ликвидните средства



Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

покриеноста на краткорочните обврски²⁷ со ликвидни средства би се намалила од 53,2% на 37,5%. По одделни банки, намалувањето на ликвидните средства при ваков хипотетички ликвидносен одлив би изнесувало од 13,2% до 101,0%, при што кај две банки ликвидните средства би биле искористени во целост. Учеството на ликвидните средства во вкупните средства би се движело во интервал од 0% (кај банките каде што во целост се исцрпуваат ликвидните средства) до 38,0%, додека покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства би била од 0% до 69,2%.

При симулирано повлекување на 20% од депозитите на населението, на ниво на банкарскиот систем, ликвидните средства би се намалиле за 35,8%, нивното учество во вкупните средства би изнесувало 21,8%, додека покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства би била 39,2%. По одделни банки, намалувањето на ликвидните средства би било од 17,3% до 60,3%, а нивното учество во вкупните средства би се движело помеѓу 7,1% и 41,4%. Ликвидните средства на македонските банки се доволни и за покривање на поекстреман шок - повлекување на 50% од депозитите на населението, при што за апсорпција на ваков одлив би биле употребени 89,5% од ликвидните средства, а нивното учество во вкупните средства би изнесувало 4,4%.

Банкарскиот систем не би имал поголеми проблеми и доколку би дошло до целосно повлекување на користените извори на финансирање од странските матичните лица на банките²⁸. При овој хипотетички одлив, ликвидните средства на банкарскиот систем би се намалиле за 7% и би зафаќале 29,8% од вкупните средства на банките. По одделни банки, резултатите од оваа симулација покажуваат релативно големо

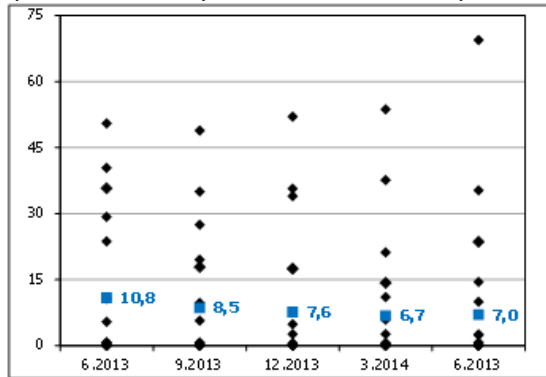
²⁷ При симулациите се претпоставува дека одливот на депозитите според рочната структура, соодветствува во пропорционален сооднос со рочна структура на вкупните депозити на 30.6.2014 година.

²⁸ Обврските на банките кон матичните лица по основ на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти, се исклучени од симулацијата, поради тоа што евентуална нивна предвремена исплата е предмет на ограничување, согласно со соодветната регулатива на Народната банка.



Графикон бр. 29

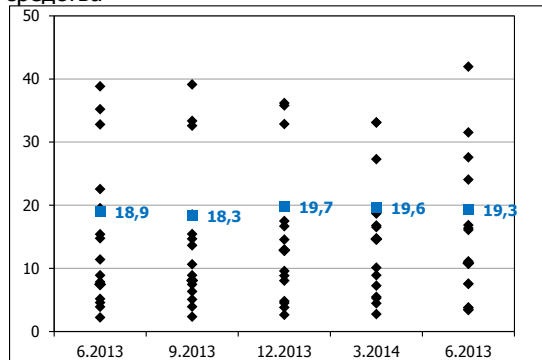
Резултати од симулациите за повлекување на користените извори на финансирање на банките од странските матични лица
процент на намалување на ликвидните средства



Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Не се вклучени обврските на домашните банки кон матичните лица по основ на субординирани должнички инструменти и хибридни капитални инструменти

Графикон бр. 30

Резултати од симулација за претворање на вонбилансни обврски во билансни побарувања на банките
како процент на намалување на ликвидните средства



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

дисперзија, што соодветствува со разликите во структурата на изворите на финансирање на банките и улогата што ја има финансиската поддршка од матичните лица во тие рамки. Така, при ваков хипотетички ликвидносен шок, намалувањето на ликвидните средства по одделни банки би се движело во интервал од 0% (за банките коишто немаат никакви обврски кон матични субјекти) до 69,4%.

Како хипотетички ликвидносен шок за македонските банки може да се претстави и целосната конверзија на одредени категории вонбилансни обврски на банките²⁹ во билансни побарувања, што всушност подразбира соодветен ликвидносен одлив. Ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем, при оваа симулација би се намалиле за 19,3%, а учеството на ликвидните средства во вкупните средства и покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства би биле помали за 6,0 и 10,3 процентни поени, соодветно. По одделни банки, намалувањето на ликвидните средства се движи во интервал од 3,4% до 41,9%, додека нивното учество во вкупните средства се движи во интервал од 9,4 до 42,6%.

Банкарскиот систем не би имал доволно ликвидни средства само доколку се случи екстреман ликвидносен шок, којшто во временска рамка од 30 дена би подразбирал одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти на 20% од депозитите на населението, на обврските кон матичните субјекти (со исклучок на обврските врз основа на капитални инструменти), на 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските кон нерезидентните матични лица на банките) и конверзија на определени вонбилансни обврски на банките во билансни побарувања. Само пет банки со учество од 45,3% во вкупната актива на 30.6.2014 година би имале доволно ликвидни средства за премостување на ваков интегриран ликвидносен шок, при што нивното учество во

²⁹ При оваа симулација се вклучуваат вонбилансните обврски на банките врз основа на неискористени лимити кај издадените кредитни картички, неотповикливите кредитни лимити и непокриените акредитиви.



вкупните средства би изнесувало од 1,0% до 18,2%. Меѓутоа, при проширување на опфатот на ликвидните средства со некои други финансиски инструменти за кои постои значителна веројатност дека ќе донесат ликвидносен прилив за банките во рок од 30 дена, се добива многу поповолен резултат што упатува на заклучокот за висока отпорност на банките дури и при вакво екстремно ликвидносно сценарио. Така, доколку се земат предвид вложувањата на банките во државни обврзници, кредитите на нефинансиските субјекти што имаат договорен рок на достасување до 30 дена и ефектот од намалување на обврската за задолжителна резерва во девизи (делот што е издвоен во девизи), поради симулираниот пад на депозитите на населението, банкарскиот систем во целина би употребил 90,7% од вака проширените ликвидни средства за справување со последиците од овој интегриран ликвидносен удар. При вакво проширување на опфатот на ликвидните средства, седум банки со учество во вкупните средства од 26,3% на 30.6.2014 година, не би располагале со доволен обем на ликвидни средства и би им биле потребни 12.659 милиони денари за премостување на овој ликвидносен удар. Кај останатите осум банки, после овој интегриран ликвидносен шок, учеството на ликвидните средства во вкупните средства би изнесувало од 4,4% до 19,7%, додека покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства би се движела од 10,3% до 37,9%.

3. Валутен ризик

Изложеноста на банките во Република Македонија на валутниот ризик е ниска, а во вториот квартал од 2014 година се намали уште повеќе. Учеството на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките продолжи да се движи во надолна линија, а исто така опаѓа и учеството на валутната компонента во активата и пасивата на банкарскиот систем. На 30.6.2014 година, сите банки го почитуваат пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција (30% од сопствените средства).



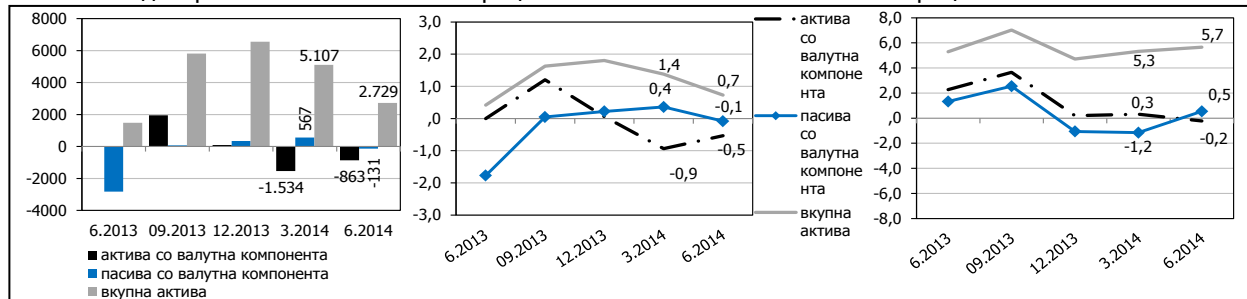
Графикон бр. 31

Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

во милиони денари

во проценти

во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 32

Структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента

во милиони денари

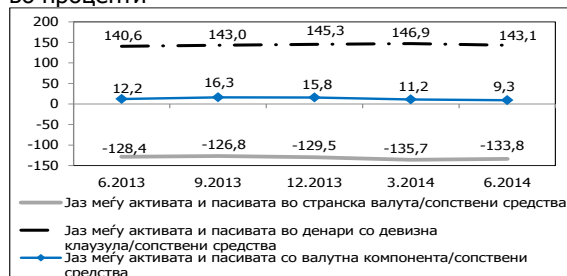


Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 33

Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките

во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2014 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента се намали за 732 милиона денари, или за 15,2% и на крајот на овој квартал изнесуваше 4.071 милион денари. Ова намалување произлегува од поголемото намалување на активата со валутна компонента (за 863 милиони денари) во однос на пасивата со валутна компонента (за 131 милион денари).³⁰

Составот на активата и пасивата со валутна компонента е прикажан во анексите бр. 30 и 31.

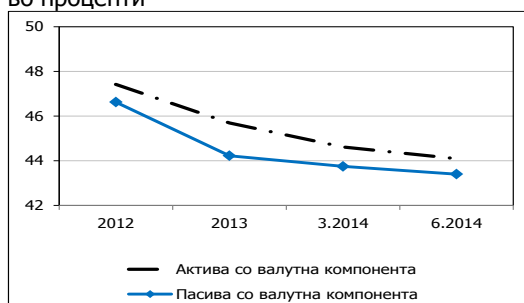
Намалениот јаз меѓу активата и пасивата со валутна компонента доведе до натамошно намалување и на неговото учество во сопствените средства на банките (за 1,9 процентни поени), што укажува на натамошно намалување на изложеноста на банките на валутен ризик, којашто и онака беше на ниско ниво.

Учеството на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива на

³⁰ Намалувањето на активата со валутна компонента, се должи на намалените салда на тековните сметки во странска валута во странски банки (3.204 милиони денари). Од друга страна, депозитите на банките во странска валута и во овој квартал се зголемија и тоа за 2.500 милиони денари.



Графикон бр. 34
Учество на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива на банките во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

банкарскиот систем³¹ продолжи да се движи во надолна линија и во вториот квартал од 2014 година.

Еврот и понатаму е најзастапената странска валута во структурата на активата и пасивата со валутна компонента.

Табела бр. 2 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	31.12.2013		31.3.2014		30.6.2014	
	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa	Активa	Пасивa
Евро	88,8	88,4	88,8	88,4	88,7	87,8
Американски долар	6,8	7,3	6,8	7,2	6,8	7,5
Швајцарски франк	2,3	2,1	2,1	2,1	2,1	2,1
Останато	2,2	2,2	2,4	2,4	2,4	2,5
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.6.2014 година, банките ја одржуваат агрегатната девизна позиција во рамките на пропишаниот лимит (30% од сопствените средства).

Табела бр. 3
Рапределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Опис	Број на банки								Агрегатна девизна позиција/ сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути/ сопствени средства								
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Останато		
Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка		
под 5%	3	2	9	5	7	6	12	2	4
од 5% до 10%	2	1							5
од 10% до 20%	2	2							3
од 20% до 30%	3								3
над 30%									

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

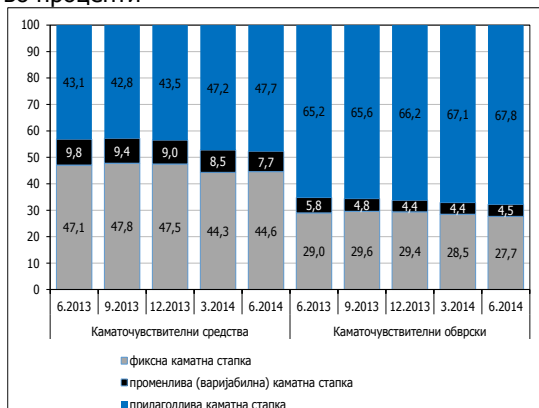
³¹ Во структурата на активата со валутна компонента, кредитите и каматите се вклучени на нето-основа (намалени за износот на извршената исправка на вредноста). Исклучена е и „МБПР“ АД Скопје.



4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Изложеноста на банките во Република Македонија на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности е незначителна во споредба со изложеноста на останатите ризици со кои тие се соочуваат при своето работење. За ова придонесува големата примена на прилагодливите каматни стапки³² во банкарските активности, со што се намалува значењето и потребата за „вистинско“ управување со овој ризик од страна на банките. Иако овие заштитни клаузули кај кредитите досега се користени минимално, сепак, можноста банките да ги користат претставува потенцијален кредитен ризик. Од друга страна, во практика, многу почесто се применува приспособувањето на каматните стапки кај депозитите.

Графикон бр. 35
Структура на каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Средствата и обврските со прилагодливи каматни стапки се главните позиции во структурата на каматочувствителните средства и обврски на банките. На крајот на јуни 2014 година, тие учествуваат со 47,7% и 67,8% во каматочувствителната актива и пасива, соодветно. По нив, следат позициите со фиксни каматни стапки³³, додека веќе пет квартали е забележлив надолниот тренд кај и онака ниското учество на позициите со променлива каматна стапка³⁴.

Речиси во целост, или 99,8%, од каматочувствителните средства со прилагодлива каматна стапка се кредити, од кои 95,7% се кредити со можност за предвремена отплата. Слична е структурата и кај каматочувствителните средства со променлива каматна стапка во однос на доминантното учество на кредитите. Кај каматочувствителните средства со фиксна каматна стапка, поголемиот дел отпаѓа на пласманите на банките во хартии од вредност.

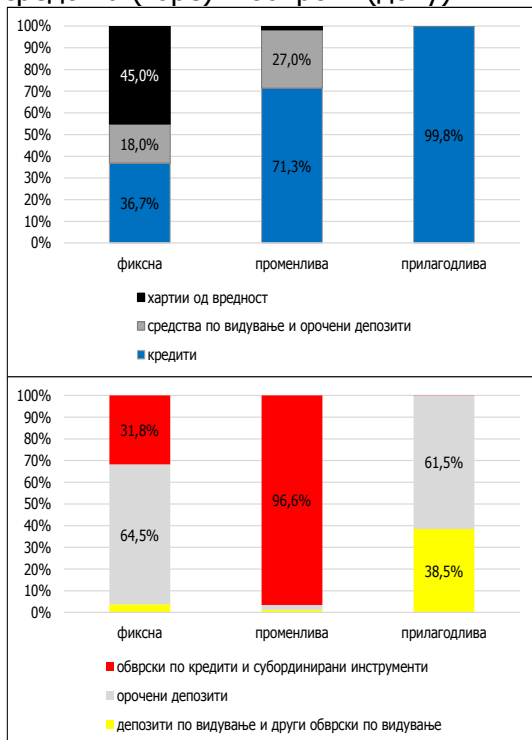
³² Прилагодлива каматна стапка - каматна стапка чијашто висина се менува врз основа на одлука на соодветен орган на банката, а не врз основа на одредена референтна каматна стапка или индекс. Со еднострано прилагодливите каматни стапки, банките го пренесуваат сопствениот ризик од промена на каматните стапки, врз своите клиенти, а можат да служат и како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста од страна на банките.

³³ Фиксна каматна стапка - каматна стапка којашто за целиот период на договорот со клиентот останува непроменета, односно банката нема право да ја менува висината на каматната стапка, којашто е номинално утврдена во договорот.

³⁴ Променлива (варијабилна) каматна стапка - каматна стапка којашто е директно зависна од одредена референтна каматна стапка (ЕУРИБОР, СКИБОР, ЛИБОР и сл.) зголемена за одредена каматна маргина, согласно со актите на банката. Промената на каматната стапка зависи од промената на висината на референтната каматна стапка, но и од промената на утврдената маргина (главно според еднострана одлука на банката).

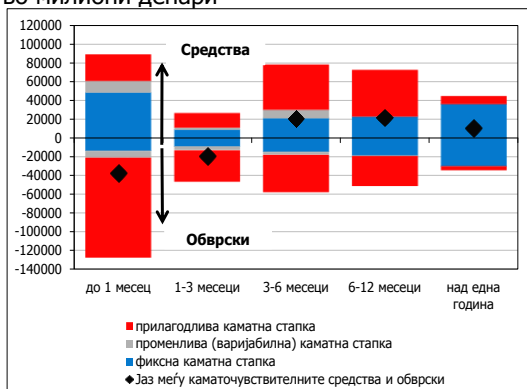


Графикон бр. 36
Структура на каматочувствителните средства (горе) и обврски (долу)



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37
Каматочувствителни средства и обврски, според рочноста и типот на каматната стапка во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Високото учество на позициите со прилагодливи каматни стапки во каматочувствителната пасива е резултат на орочените депозити и обврските по видување. Орочените депозити со прилагодлива каматна стапка учествуваат со 69,9% во вкупните орочени депозити (68,2% на 31.3.2014 година), додека 96% од депозитите по видување се со прилагодлива каматна стапка. Кај позициите со променлива каматна стапка, 57% заземаат обврските по кредити, додека депозитите и обврските по видување се сведени на минимум. Во обврските со фиксни каматни стапки значајно место зафаќаат орочените депозити (64,5%).

Анализирано според рочноста, прилагодливите каматни стапки го имаат главното место во повеќето рочни сегменти од каматочувствителните средства и обврски до една година. Исклучок претставуваат каматочувствителните средства во рочниот сегмент до еден месец, кај кои преовладуваат позициите со фиксна каматна стапка како резултат на пласманите на банките во хартии од вредност (на 30.6.2014 година, 27,6 милиони денари). Во истиот рочен сегмент, на страната на пасивата, трансакциските сметки односно обврските по видување со прилагодлива каматна стапка зафаќаат најголем дел. Рочната структура на позициите со прилагодливи каматни стапки ги претставува очекувањата на банките за периодот на можното приспособување на висината на каматните стапки.

На крајот на јуни 2014 година, јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски беше позитивен кај позициите со фиксна и со променлива каматна стапка, а негативен кај позициите со прилагодлива каматна стапка. Притоа, со исклучок на јазот кај променливите каматни стапки, којшто се стеснува, јазовите кај останатите два типа каматни стапки се проширија. Проширувањето на позитивниот јаз во фиксни каматни стапки



Графикон бр. 38
Јаз помеѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматната стапка
во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 39
Пондерирана вредност (лева скала) и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства (десна скала), според типот на каматната стапка
во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

се должи на растот на кредитите и падот на орочените депозити со фиксна каматна стапка. Проширувањето на негативниот јаз кај прилагодливите каматни стапки произлегува од позначителното зголемување на орочените депозити на страната на пасивата, во однос на зголемувањето на кредитите на страната на активата. Стеснувањето на јазот кај позициите со променливи каматни стапки беше определено од намалувањето на средствата по видување и зголемувањето на обврските по кредити.

Ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарските активности на банките во Република Македонија е на ниско ниво, и покрај зголеменото учеството на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности³⁵ во сопствените средства. Анализирани по одделни банки, соодносот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности и сопствените средства се движи во интервал од 0,2% до 12,2%, со медијана од 4,4% и трет квантил од 5,9%. Нискиот сооднос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности со сопствените средства, значи дека промените на каматните стапки не би имале поголемо влијание врз економската вредност на портфолиото на банкарски активности.

³⁵ Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја прикажува промената на економската вредност на ова портфолио како резултат на оцената за промената на каматните стапки со користење стандарден каматен шок (паралелна позитивна или негативна промена на каматните стапки за 200 основни поени). Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем се добива со агрегирање на пондерираните вредности на портфолиото на банкарски активности на одделните банки. За поединечна банка, соодносот меѓу пондерираната вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства на банката може да изнесува до 20%.



5. Ризик од несолвентност³⁶

Солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат подобрување во вториот квартал од 2014 година, што произлегува од подигнувањето на висината и квалитетот на капиталните позиции. Износот на сопствените средства на банкарскиот систем се зголеми, што е најмногу резултат на реинвестираната добивка остварена во 2013 година. Капиталните барања за покривање на кредитниот ризик забележаа квартален раст, за што најголем придонес даде зголемувањето на портфолиото на малите кредити. Наспроти тоа, капиталот потребен за покривање на валутниот ризик бележи пад, веќе во три последователни квартали. И покрај извесното зголемување на апетитите за ризици, отсликано преку доближувањето на стапката на раст на активата пондерирана според ризиците до онаа регистрирана кај вкупната актива, генерално, банките и натаму се претпазливи во преземањето ризици. Резултатите од стрес-тестирањето, спроведено на 30.6.2014 година, упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем на хипотетички шокови.

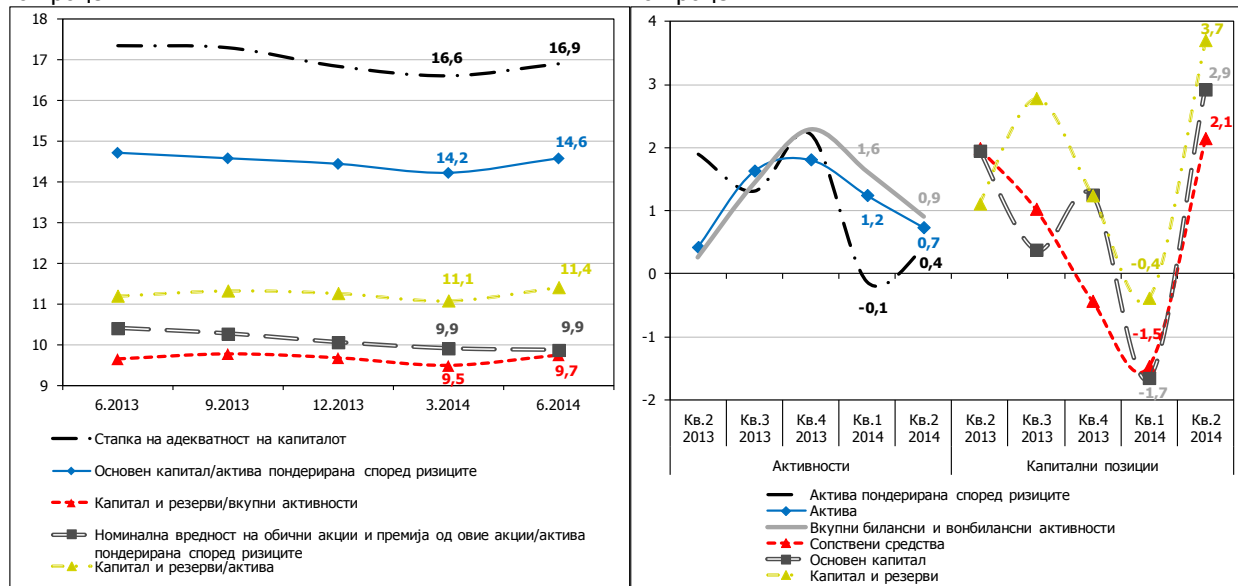
5.1. Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем

Показателите за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем бележат подобрување во вториот квартал од 2014 година. Стапките на промена на капиталните позиции на банкарскиот систем забележаа позначително нагорно придвижување, со што навлегоа длабоко во позитивната зона и неколкукратно ги надминаа, генерално забавените квартални стапки на раст на активностите на банкарскиот систем. Така, соодносот меѓу основниот капитал и активата пондерирана според ризиците оствари нагорна промена од 0,4 процентни поени, што упатува на истовремено подигнување и на висината и на квалитетот на капиталните позиции на банкарскиот систем.

³⁶ Во овој дел од Извештајот, податоците за 2014 година ги вклучуваат „Еуростандард банка“ АД Скопје и „Поштенска банка“ АД Скопје на консолидирана основа, кои започнаа да работат како една банка на 1 јули 2014 година.

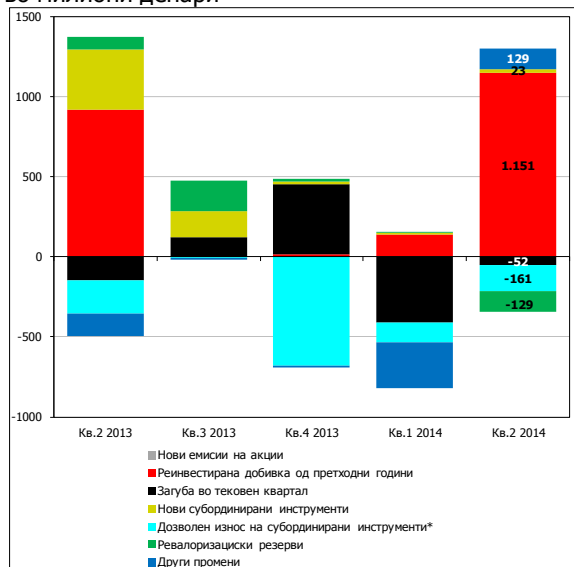


Графикон бр. 40
Показатели за солвентноста (лево) и квартални стапки на промена на нивните компоненти (десно)
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 41
Структура на кварталните промени на сопствените средства
во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешки: * Се мисли на промените во износот на веќе издадените субординирани инструменти, коишто произлегуваат од исполнувањето / неисполнувањето на регулаторните правила за вклучување на овие инструменти во пресметката на сопствените средства.

5.2. Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

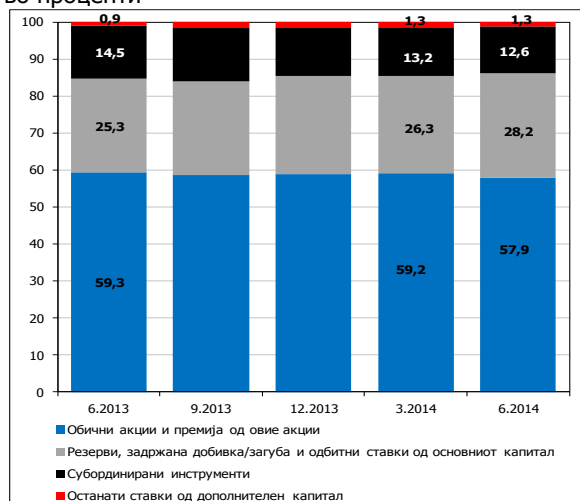
Во вториот квартал од 2014 година, сопствените средства на банкарскиот систем се зголемија за 962 милиона денари, или за 2,1%³⁷. При целосно отсуство на нови емисии на акции и релативно мал износ на издадени нови субординирани инструменти (вкупно 23 милиони денари кај една банка од групата мали банки), **реинвестираната добивка остварена во 2013 година, претставува најзначајниот извор на зголемување на сопствените средства на банкарскиот систем во второто тримесечје од 2014 година.** Во анализираниот период, седум банки повторно ја инвестираа добивката остварена во 2013 година во сопствените средства, во вкупен износ од 1.151 милион денари. Исто така, една банка од групата мали банки претвори дел од субординираните инструменти во хибридни инструменти, во вкупен износ од 116,5 милиони денари.

³⁷ На годишна основа, сопствените средства забележаа раст од 554 милиони денари, односно за 1,2%.



Графикон бр. 42

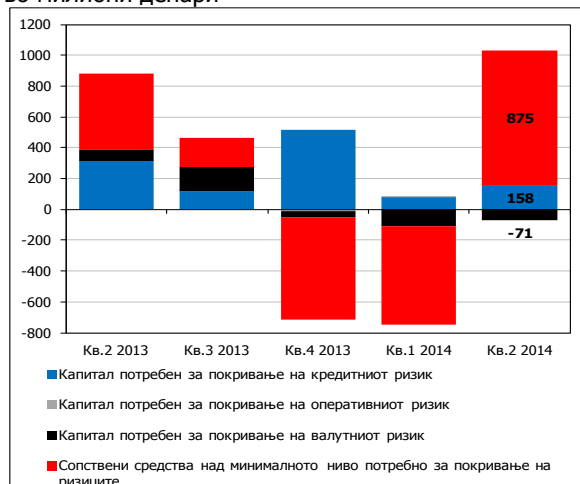
Структура на сопствените средства, пред одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 43

Структура на кварталните промени на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Квалитетот на сопствените средства бележи натамошно подобрување, отсликано преку зголемување на учеството на основниот капитал³⁸ во вкупните сопствени средства, од 85,5%, на крајот од првиот квартал на 2014 година, на 86,1%, на 30.6.2014 година.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства на одделните групи банки се прикажани во анексот бр. 33.

5.3. Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Најголем дел од кварталното зголемување на сопствените средства беше искористено за зајакнување на „слободниот“ капитал на банкарскиот систем. Така, после пауза од два последователни квартала, продолжи трендот на кумулирање вишок капитал над минималното ниво потребно за покривање на ризиците во банкарскиот систем. Сепак, и регулаторниот капитал потребен за покривање на ризиците на банкарскиот систем (или капиталните барања)³⁹ забележа раст, иако скромно, од 87 милиони денари, или за 0,4%⁴⁰. Зголемувањето на капиталните барања за покривање на ризиците е во целост резултат на поголемиот износ на регулаторен капитал потребен за покривање на кредитниот ризик (за 158 милиони денари, или за 0,8%), што најмногу произлегува од растот на побарувањата врз основа на портфолиото на малите кредити и побарувањата покриени со деловни објекти⁴¹. Истовремено, капиталните барања за покривање на валутниот ризик забележаа пад од 12,7% (или за 71 милион

³⁸ Пред одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал.

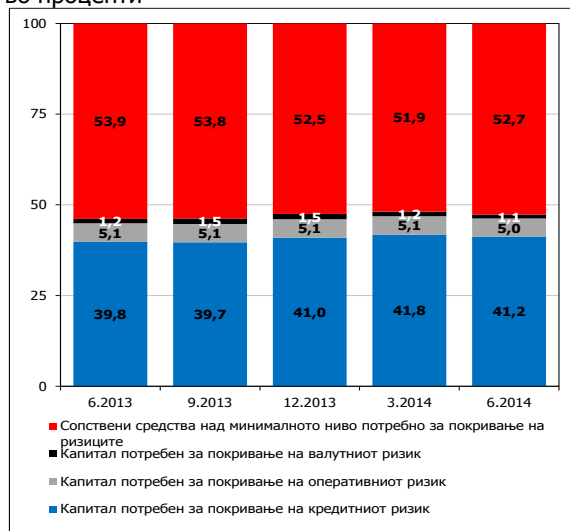
³⁹ Капиталните барања се утврдуваат на нивото од 8% од активата пондерирана според ризиците.

⁴⁰ На годишна основа, капиталните барања за покривање на ризиците се зголемија за 799 милиони денари, или за 3,8%.

⁴¹ Движењата на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик во вториот квартал од 2014 година беа под одредено влијание и на регулаторните промените, коишто влегоа во сила во мај 2014 година. Имено, согласно со Одлуката за изменување и дополнување на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 71/14) се пропиша, меѓу другото, понизок фактор на конверзија (од 20%, наместо 50%) за преземените вонбилансни обврски врз основа на чинидбените гаранции, при пресметката на активата пондерирана според кредитниот ризик и капиталот потребен за покривање на кредитниот ризик. По овој основ, во вториот квартал од 2014 година се ослободи капитал од околу 156 милиони денари, којшто банките може да го искористат за покривање на ризиците од воспоставувањето нови кредитни изложени.



Графикон бр. 4
Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

денари), што беше најприсутно кај три банки⁴². Кварталното зголемување на делот од сопствените средства што го надминува минималното ниво потребно за покривање на ризиците го зајакна доминантното учество на „вишокот капитал“ во структурата на вкупните сопствени средства.

Табела бр. 4
Капитални барања за покривање на кредитниот ризик, според категориите на изложеност

Капитални барања за покривање на кредитниот ризик, којшто произлегува од следниве видови категории на изложеност:	30.6.2013	31.12.2013	31.3.2014	30.6.2014	Промена					
					Прв квартал од 2014 година		Втор квартал од 2014 година		Годишна промена (30.6.2013-30.6.2014)	
					во милиони денари	во %	во милиони денари	во %	во милиони денари	во %
Побарувања од централни влади и централни банки	0	0	0	0	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Побарувања од локалната самоуправа и регионалната власт	40	45	48	57	3	6,3%	9	19,3%	17	42,1%
Побарувања од јавни институции	116	152	130	160	-22	-14,3%	30	23,0%	43	37,3%
Побарувања од мултилатерални развојни банки и меѓународни организации	0	0	0	0	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
Побарувања од банки	1.040	1.124	1.102	1.110	-22	-1,9%	8	0,7%	70	6,7%
Побарувања од други трговски друштва	7.259	7.824	7.924	7.785	100	1,3%	-139	-1,8%	525	7,2%
Порт фолио на мали кредити	5.543	5.745	5.761	6.050	15	0,3%	290	5,0%	507	9,1%
Побарувања покриени со станбени објекти	424	365	426	345	61	16,6%	-81	-19,1%	-80	-18,7%
Побарувања покриени со деловни објекти	2.042	1.898	1.892	1.973	-6	-0,3%	80	4,2%	-69	-3,4%
Удели во инвестициски фондови	0,74	0,79	0,80	0,83	0,01	1,8%	0,03	3,5%	0,09	11,8%
Останати позиции	1.557	1.504	1.453	1.415	-51	-3,4%	-38	-2,6%	-142	-9,1%
Вкупни капитални барања за покривање на кредитниот ризик:	18.023	18.658	18.737	18.895	79	0,4%	158	0,8%	872	4,8%

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

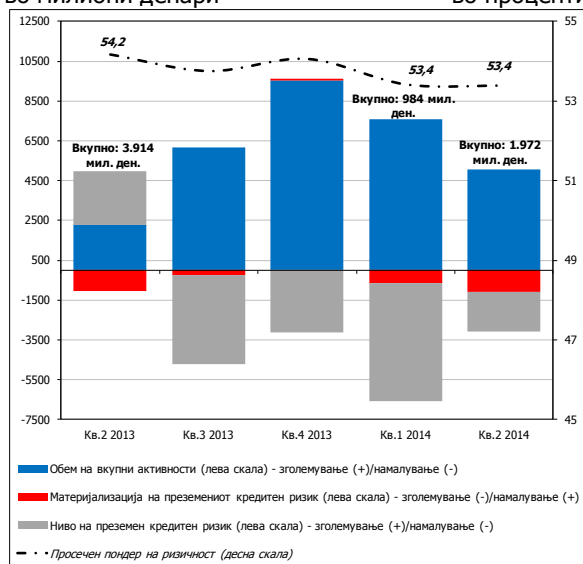
Кварталната стапка на промена на активата пондерирана според кредитниот ризик (0,8%) е двојно повисока од онаа остварена во првиот квартал од 2014 (0,4%), со што ја надмина кварталната стапка на раст на активата (0,7%), но сè уште е под кварталната стапка на промена регистрирана

⁴² Кај една банка од групата големи банки, кварталниот раст на обврските во девизи го надмина растот на средствата, додека кај други две банки (една банка од групата големи и една банка од групата средни банки), кварталниот пад на активата во девизи беше поголем од падот на обврските, што предизвика стеснување на отворената девизна позиција.



Графикон бр. 45

Структура на кварталните промени на активата пондерирана според кредитниот ризик и просечен пондер на ризичност во милиони денари во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Промената во обемот на вкупни активности се мери преку промена во бруто-износот на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банките.

Промената во остварувањето на кредитниот ризик се мери преку промена во исправката на вредноста за вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банките. Промената во нивото на преземен кредитен ризик се мери преку промена во разликата меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната нето билансна и вонбилансна изложеност на банките.

Просечниот пондер на ризичност се пресметува како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната нето билансна и вонбилансна изложеност на банките.

кај вкупните билансни и вонбилансни активности (0,9%) на банките. Од друга страна, просечниот пондер на ризичност на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем⁴³ се задржа на исто ниво, од 53,4% (после забележаното намалувањето, од 0,7 процентни поени, во првиот квартал од 2014 година). Ваквите движења упатуваат на извесно зголемување на апетитите за ризици, но генерално банките и натаму се претпазливи во преземањето ризици.

Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки се прикажани во анексот бр. 34.

5.4. Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Резултатите од спроведеното стрес-тестирање упатуваат на задоволителна отпорност на банкарскиот систем. Така, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува хипотетичка потреба за докапитализација при симулираните екстремни шокови.

⁴³ Пресметан како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност.

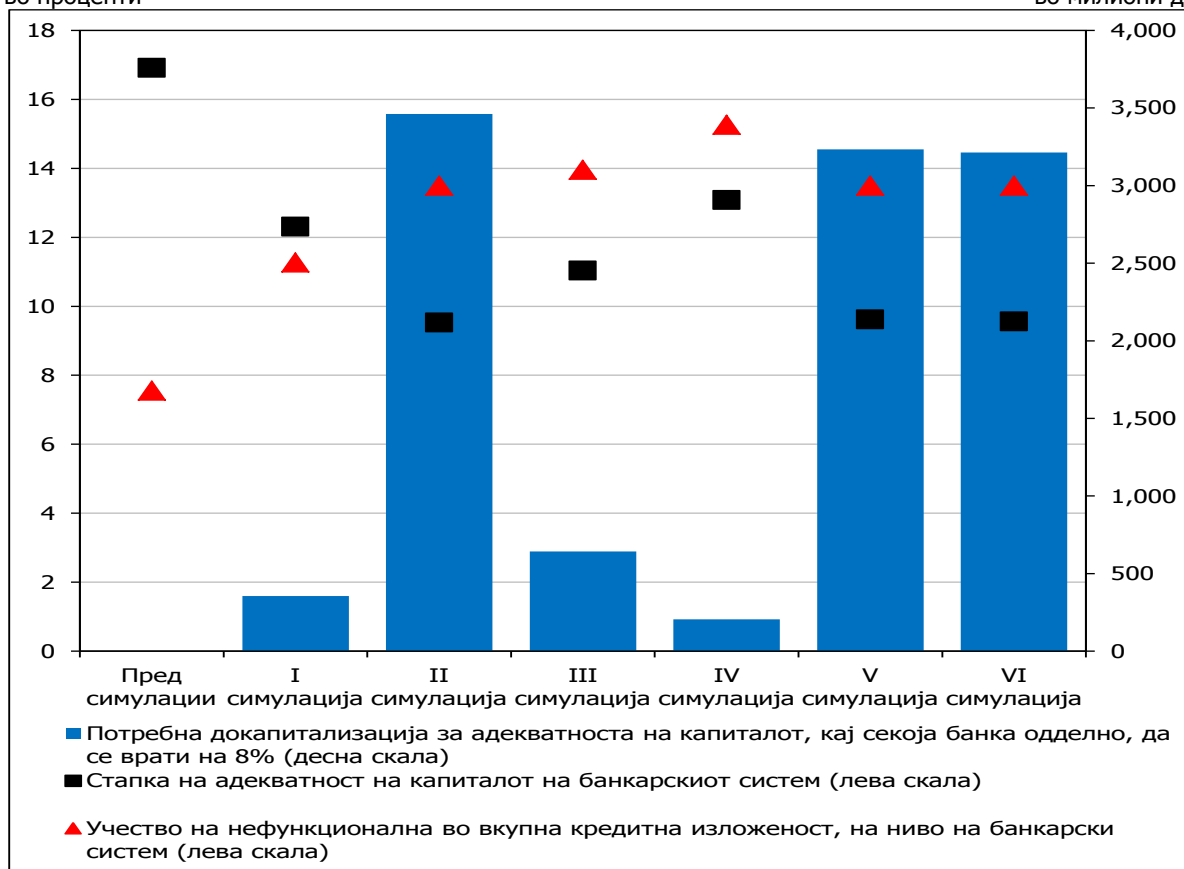


Графикон бр. 46

Резултати од симулации на кредитни и комбинирани шокови, со состојба на 30.6.2014 година

во проценти

во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

I симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 50%;

II симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%;

III симулација: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти;

IV симулација: Прекласификација во „B - нефункционално“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти (вклучувајќи ги и поврзаните субјекти);

V симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

VI симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

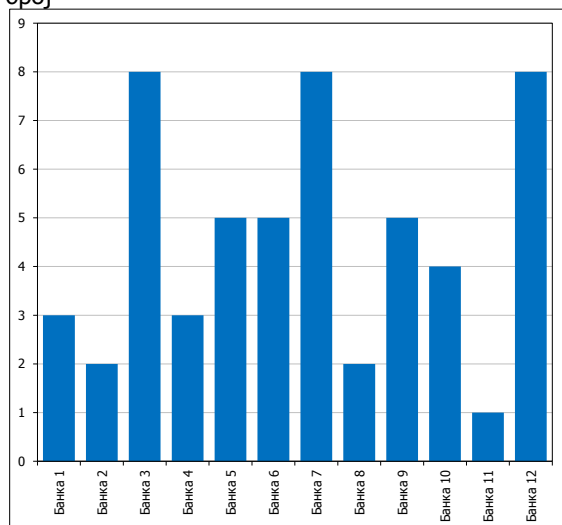
**Забелешка: Кредитната изложеност кон нефинансиски субјекти ја вклучува вкупната кредитна изложеност намалена за изложеноста на банките кон финансиски институции и држава, односно кон клиенти од дејностите „финансиски дејности и дејности на осигурување“ и „јавна управа и одбрана и задолжително социјално осигурување“.

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Во рамки на кредитната изложеност кон нефинансиски субјекти, симулациите покажуваат дека е потребен раст од 95,2% на нефункционалната кредитна изложеност, односно премин на 14,5% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност за



Графикон бр. 47

Број на најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти, чијашто евентуална прекласификација во категорија на ризик „Д“ би ја намалила адекватноста на капиталот под 8% број



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Анализата е направена земајќи ги предвид десетте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти за секоја банка одделно (вклучително и поврзаните субјекти). На графиконот не се прикажани банките (вкупно три), каде што евентуалната прекласификација во категорија на ризик „Д“ на десетте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти не ја спушта адекватноста на капиталот под 8%.

адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на законски минималното ниво од 8%. Овие симулации би довеле до речиси двојно зголемување на учеството на нефункционалната во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиски субјекти (од тековните 10,4%, на 20,3%). Станува збор за прилично екстремни и малку веројатни симулации, особено на краток рок, имајќи го предвид фактот што, генерално, остварувањето на кредитниот ризик во портфолијата на банките, вообичаено, постепено „еволуира“ и дава простор за преземање навремени корективни мерки и активности. Еден од факторите кој може да го забрза процесот на влошување на квалитетот на кредитната изложеност кај банките е евентуалното присуство на висока концентрација во нивните портфолија. Во овој контекст, резултатите од стрес-тестирањето покажуваат дека банките релативно успешно би издржале прекласификација во категоријата на ризик „В - нефункционално“ на десетте најголеми кредитни изложености кон нефинансиски субјекти, но евентуалното поекстремно влошување на кредитоспособноста на најголемите клиенти (прекласификација во категорија на ризик „Д“) може брзо да ја спушти стапката на адекватност на капиталот под 8%.



Дел 2 Структурни карактеристики, позначајни билансни промени и ефикасност и профитабилност на банкарскиот систем



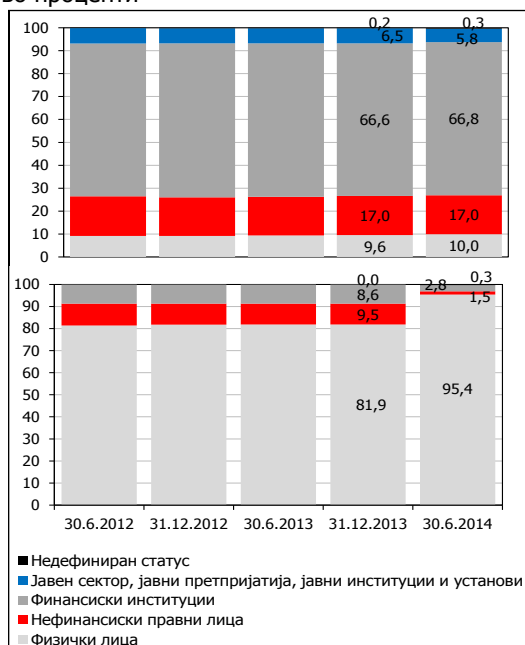
1. Структура на банкарскиот систем

1.1. Број на банките и сопственичка структура на банкарскиот систем

Во вториот квартал од 2014 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваат шеснаесет банки, при што вкупниот број банки остана непроменет во однос 31.3.2014 година⁴⁴.

Графикон бр. 48

Сопственичка структура на обичните (горе) и приоритетните (долу) акции на банкарскиот систем во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Со поимот „недефиниран статус“ се опфатени акциите во сопственост на субјекти коишто не можат да се идентификуваат, коишто се во постапка на стечај или ликвидација или чија стечајна или ликвидациска постапка е затворена.

Во сопственичката структура на обичните акции на ниво на банкарскиот систем не се забележуваат значителни промени и финансиските институции сè уште имаат доминантно учество во оваа структура. Учеството на државата во структурата на овие акции се намали за 0,7 процентни поени⁴⁵.

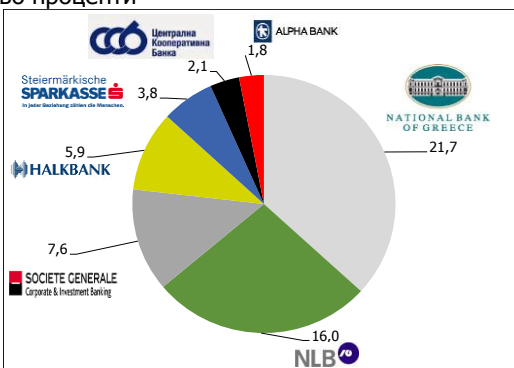
Во структурата на приоритетните акции се зголемува учеството на физичките лица (за 13,6 процентни поени), на сметка на намаленото учество на нефинансиските правни лица (за 8,0 процентни поени) и на финансиските институции (за 5,8 процентни поени), чиешто приоритетни акции од една средна банка се претворени во обични акции.

⁴⁴ На 30.6.2014 година, Централниот регистар на Република Македонија донесе Решение за упис на статусна промена – присоединување на „Поштенска банка“ АД Скопје кон „Еуростандард банка“ АД Скопје. Меѓутоа, Решението од Централниот регистар на Република Македонија е издадено на 1.7.2014 година, од кога „Поштенска банка“ АД Скопје престана да постои како посебно правно лице и бројот на банките се намали на петнаесет.

⁴⁵ На постапката за припојување на „Поштенска банка“ АД Скопје кон „Еуростандард банка“ АД Скопје, претходеше купување на државниот удел во „Поштенска банка“, од страна на „Еуростандард банка“ (на 24.1.2014 година, преку јавна берзанска аукција реализирана на Македонската берза на хартии од вредност), со што „Еуростандард банка“ АД Скопје стана целосен сопственик на „Поштенска банка“ АД Скопје.

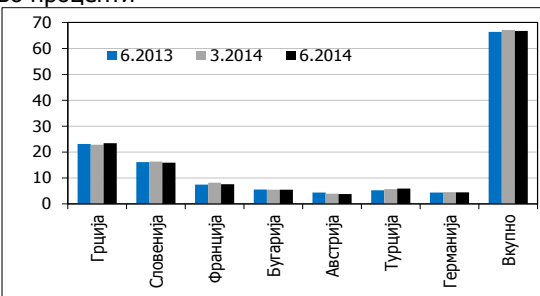


Графикон бр. 49
Пазарно учество на подружниците на странските банки (актива) во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

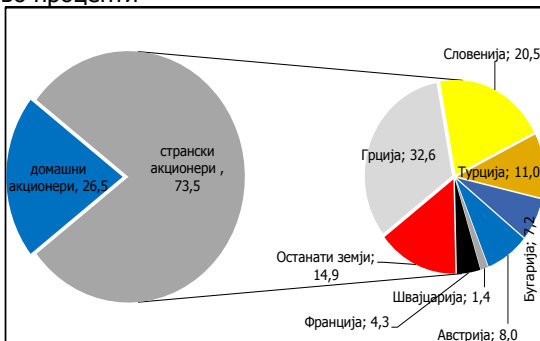
Графикон бр. 50
Пазарно учество (актива) на банките според земјата на потекло на доминантниот странски акционер* во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Банката којашто е во домашна сопственост, како и банките коишто немаат доминантен сопственик не се вклучени во графиконот.

Графикон бр. 51
Структура на капиталот и резервите, по земји во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Единаесет банки се во доминантна странска сопственост, од кои седум се подружници на странски банки. Поради намалување на активата кај дел од подружниците, пазарното учество на подружниците на странските банки се намали за 0,4 процентни поени во однос на претходниот квартал и на 30.6.2014 година изнесува 58,9%.

Минимално се намалува и пазарното учество на банките коишто имаат доминантен странски акционер (за 0,3 процентни поени), при што на крајот на вториот квартал од 2014 година нивното учество во вкупната актива на банкарскиот систем изнесува 66,7%. Поединечното пазарно учество на овие банки се движи од 0,5% до 21,7%.

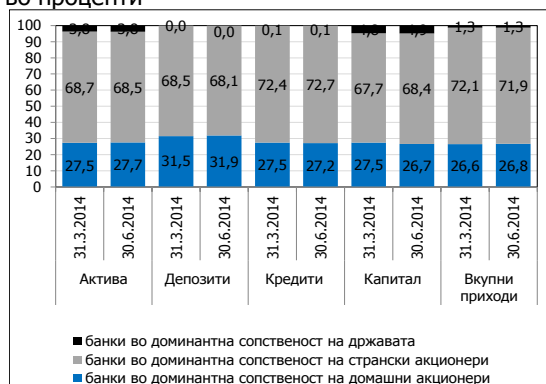
Според потеклото на акционерот, странскиот капитал е најзастапен и опфаќа 73,5% од вкупниот капитал на банкарскиот систем.⁴⁶ Над 80% од овој странски капитал е во сопственост на акционери коишто потекнуваат од земјите-членки на Европската Унија.

⁴⁶ Пресметката се однесува на позицијата „капитал и резерви“.



Графикон бр. 52

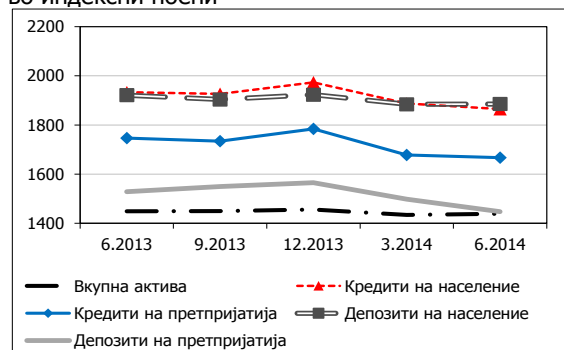
Структура на поважните позиции од билансите на банките според претежната сопственост на банките во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 53

Херфиндалов индекс во индексни поени

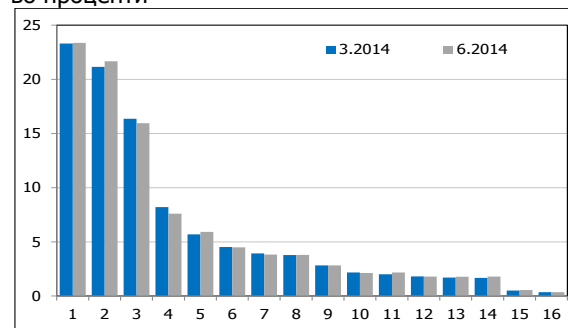


Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Банките коишто се во доминантна странска сопственост, го зафаќаат најголемиот дел од сите поважни позиции од билансите на банките, со учество од над 68%.

Графикон бр. 54

Учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти



Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Концентрацијата во банкарскиот систем, мерена според Херфиндаловиот индекс⁴⁷ е над прифатливото ниво кај банкарските активности со населението. Според показателот ЦР5, концентрацијата е највисока кај депозитите на населението (80,8%), а таа е висока и според вкупната актива, од која најголемите пет банки опфаќаат 74,5%.

⁴⁷ Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација во банкарскиот систем се смета за прифатливо.



2. Активности на банките

Во вториот квартал од 2014 година, вкупната актива на банкарскиот систем растеше со забавено темпо, пред сè под влијание на намаленото депозитното јадро на банките од корпоративниот сектор (заради вообичаената исплата на дивиденда кон странските инвеститори во овој период од годината). Носители на растот на депозитната активност беа денарските депозити на домаќинствата, со што продолжи трендот на позитивни промени во валутниот профил на изворите на средства на банките. Во вториот квартал од годината кредитната активност растеше со забрзано темпо и во поголема мера беше насочена кон домаќинствата, но и на натамошна кредитна поддршка и на корпоративниот сектор. При тоа, банките ги намалија вложувањата во хартии од вредност издадени од државата. Кредитниот раст продолжи и во јули и во август 2014 година, што навестува постепено стабилизирање на согледувањата на банките за ризиците, под влијание на позитивните остварувања во домашната економија и за преносните ефекти од досегашното монетарно олабавување врз кредитната активност. Денаризацијата во билансите на банките продолжи, и тоа поизразено кај средствата во однос на обврските.

Табела бр. 5

Структура на активата и пасивата на банкарскиот систем

Биланс на состојба	Износ во милиони денари			Структура (во проценти)			Промена 6.2014/3.2013		Промена 6.2014/6.2013	
	30.6.2013	31.3.2014	30.6.2014	30.6.2013	31.3.2014	30.6.2014	Во милиони денари	Во проценти	Во милиони денари	Во проценти
Парични средства и средства на сметки кај НБРМ	40,902	38,719	39,783	10.9	10.3	10.5	1,064	2.7	-1,119	-2.7
Вложувања во хартии од вредност	58,236	67,724	64,848	16.3	18.1	17.2	-2,875	-4.2	6,612	11.4
Пласмани кај банки и други финансиски институции	43,629	43,500	42,702	12.2	11.6	11.3	-798	-1.8	-927	-2.1
Кредити на нефинансиски субјекти (нето)	193,684	205,064	210,787	54.2	54.7	55.9	5,723	2.8	17,103	8.8
Бруто кредити на нефинансиски субјекти	221,741	233,994	240,738	62.1	62.5	63.8	6,744	2.9	18,997	8.6
Акумулирана амортизација на кредити на нефинансиски субјекти	-939	-919	-878	0.0	0.0	0.0	40	-4.4	61	-6.5
Исправка на вредноста на кредити на нефинансиски субјекти	-27,117	-28,012	-29,074	0.0	0.0	0.0	1,062	-3.8	1,957	-7.2
Пресметана камата и останата актива	9,700	8,076	7,662	2.7	2.2	2.0	-414	-5.1	-2,038	-21.0
Основни и нематеријални средства	10,982	11,529	11,559	3.1	3.1	3.1	30	0.3	577	5.3
Неиздвоена исправка на вредноста	0	0	0	0.0	0.0	0.0	0	0.0	0	0.0
Вкупна актива	357,132	374,612	377,341	100.0	100.0	100.0	2,729	0.7	20,209	5.7
Депозити од банки и останати финансиски институции	18,848	15,547	16,235	5.3	4.2	4.3	687	4.4	-2,613	-13.9
Депозити на нефинансиски субјекти	245,680	265,704	267,455	68.8	70.9	70.9	1,751	0.7	21,775	8.9
Обврски по кредити (краткорочни и долгорочни)	36,411	34,998	34,269	10.2	9.3	9.1	-728	-2.1	-2,142	-5.9
Обврски врз основа на субординирани и хибридни инструменти	7,862	7,970	7,993	2.2	2.1	2.1	23	0.3	131	1.7
Останата пасива	7,449	7,434	6,880	2.1	2.0	1.8	-554	-7.4	-569	-7.6
Посебна резерва за вонбилансни побарувања и останати резервирања	848	958	961	0.2	0.3	0.3	3	0.3	113	13.3
Капитал и резерви	40,036	42,001	43,547	11.2	11.2	11.5	1,546	3.7	3,511	8.8
Вкупна пасива	357,132	374,612	377,341	100.0	100.0	100.0	2,729	0.7	20,209	5.7

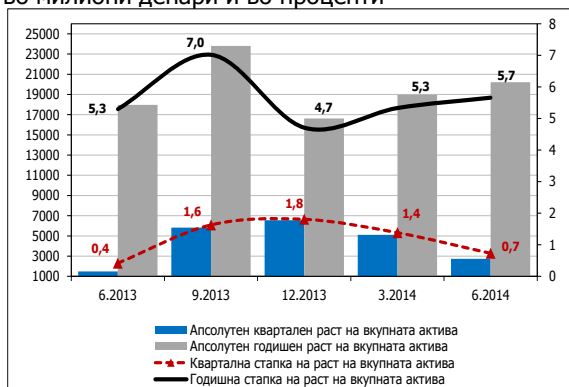
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Позицијата „пласмани кај централната банка“, од анексот бр.1, во оваа табела е вклучена во позицијата „парични средства и средства на сметка кај НБРМ“.



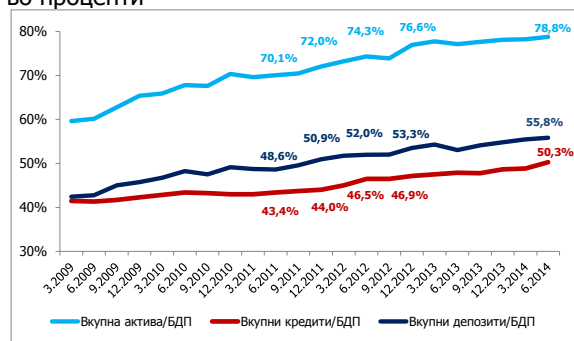
Графикон бр. 55

Квартална и годишна промена на активата на банкарскиот систем во милиони денари и во проценти



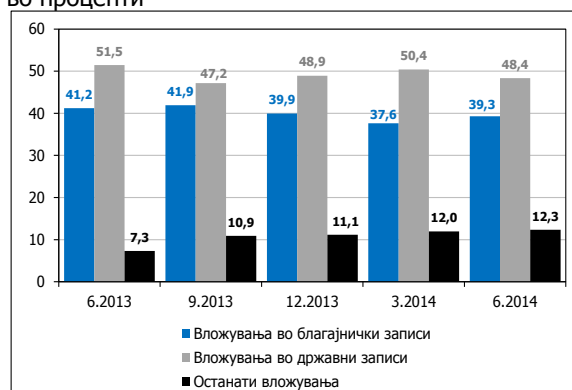
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 56 Степен на финансиско посредување во Република Македонија во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 57 Структура на портфолиото на хартии од вредност во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.6.2014 година, **вкупната актива на банкарскиот систем изнесуваше 377.341 милион денари**. На квартална основа, активата растеше со забавена динамика, за разлика од годишниот раст којшто забрза.

Позначајните промени во активата, во вториот квартал од 2014 година се: забрзан раст на кредитната активност⁴⁸, раст на денарските паричните средства и намалување на вложувањата во хартии од вредност. Во пасивата, се издвојува забавениот раст на депозитите⁴⁹ на нефинансиските субјекти и намалувањето на обврските врз основа на кредити.

За разлика од растот во изминатите неколку квартали, **портфолиото на хартии од вредност** на банките во вториот квартал од 2014 година забележа намалување за 2.875 милиони денари, или за 4,2%, како последица на намалените вложувања во државни записи (за 2.781 милион денари, или за 8,1%). Намалување на квартална основа забележаа и вложувањата на банките во државните обврзници. И покрај нивното намалување, учеството на државните обврзници во структурата на портфолиото на државни хартии од вредност продолжи да расте. Кај вложувањата на банките во облајнички записи не се забележаа позначајни промени, во услови на непроменета понуда и

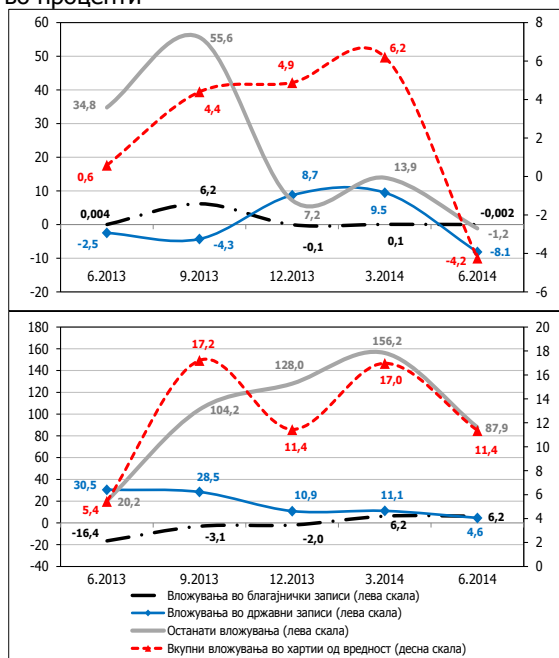
⁴⁸ Подетално во делот 1.1. Кредити на нефинансиските субјекти.

⁴⁹ Подетално во делот 1.2. Депозити на нефинансиски субјекти.



Графикон бр. 58

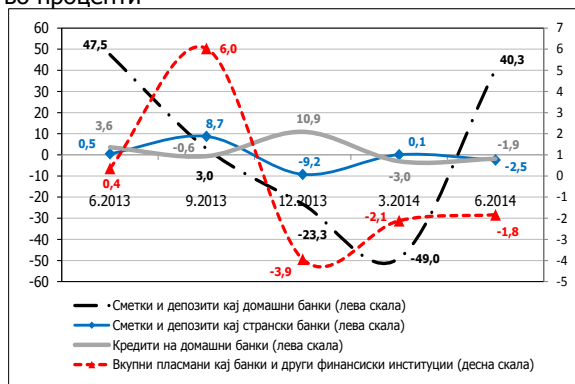
Квартална (горе) и годишна (долу) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 60

Пласмани кај банките и други финансиски институции (квартална промена) во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁰ Нето од исправка на вредност и акумулирана амортизација.

⁵¹ Средствата кај странските банки се намалија за 730 милиони денари и определува 91,5% од намалувањето на пласманите кај банките и другите финансиски институции. Ваквото движење произлегува од намалувањето на салдата на редовните сметки во странска валута во странство за 3.217 милиони денари, при зголемување на краткорочно орочените депозити кај странските банки во странска валута за 2.470 милиони денари.

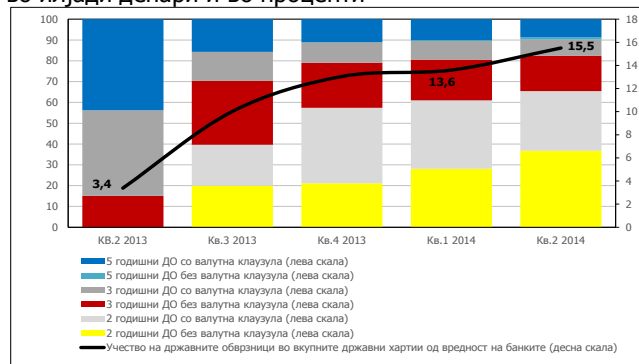
⁵² Кредитите одобрени на домашните банки се намалија за 236 милиони денари, што целосно е резултат на намалувањето на денарските кредити преку ноќ кај една банка.

⁵³ Обврските врз основа на кредити квартално се намалија за 728 милиони денари. Ваквото намалување произлезе од намалувањето на обврските врз основа на кредитите на нерезидентите (за 549 милиони денари) и намалувањето на обврските врз основа на кредитите кон финансиските друштва (за 132 милиони денари).

непроменета каматна стапка на благаяничките записи од страна на Народната банка. Сето ова предизвикаа намалување на структурното учество на вложувањата во државни хартии од вредност на крајот на вториот квартал од 2014 година.

Графикон бр. 59

Структура на вложувања на банките во државни обврзници според валута и рочност во илјади денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

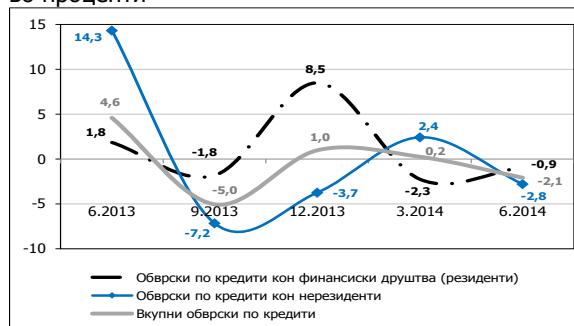
Пласманите кај банки и други финансиски институции⁵⁰ забележаа намалување, при што нивното учество во вкупната актива на банките се сведе на 11,3%. Намалените салда на редовните сметки⁵¹ во странска валута кај странските банки и намалените краткорочни кредити дадени на домашните банки во денари⁵² целосно го условија кварталното намалување на вкупните пласмани кај банките и другите финансиски институции.

Во рамки на пасивата, **обврските врз основа на кредити⁵³** квартално се намалија, што во најголем дел (75,5%) произлезе од намалените обврски врз основа на кредитите



Графикон бр. 61

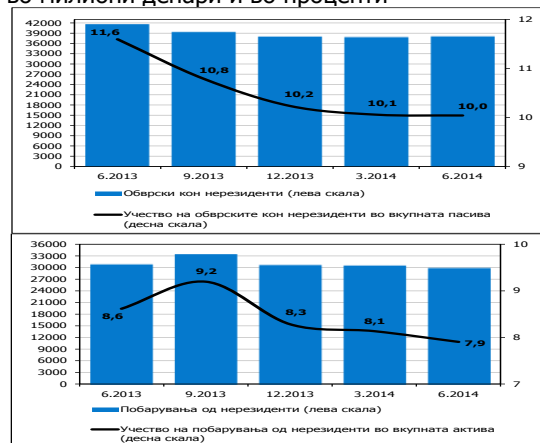
Обврски врз основа на кредити (квартална промена) во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 62

Обврски (горе) кон и побарувања (долу) од нерезидентите во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁵⁴ Во рамки на обврските врз основа на кредитите на нерезидентите, се намалија обврските врз основа на долгорочни кредити во странска валута кон нерезидентите (за 2.077 милиони денари), поради отплата на користен кредит од матичниот субјект. Од друга страна, обврските врз основа на краткорочните кредити во странска валута кон нерезидентите забележаа раст (за 1.555 милиони денари), целосно како резултат на кредит од матичниот субјект кај една банка.

⁵⁵ Во рамки на обврските врз основа на кредитите кон финансиските друштва, се намалија обврските врз основа на краткорочните кредити во денари кон домашните банки (за 658 милиони денари) и обврските врз основа на долгорочните кредити во денари со валутна клаузула кон домашните банки (за 55 милиони денари). Истовремено, обврските врз основа на долгорочните кредити во странска валута кон домашните банки забележаа раст (за 577 милиони денари), што произлезе од кредитната линија од Европската инвестициона банка, којашто „МБПР“ АД Скопје ја пласира преку домашните банки.

⁵⁶ Растот на депозитите од банки и останати финансиски институции (за 687 милиони денари) најмногу произлезе од растот на депозитите на пензиските фондови (за 216 милиони денари), краткорочните депозити на нерезидентите-финансиски друштва (за 173 милиони денари) и депозитите на осигурителните друштва (за 165 милиони денари).

⁵⁷ Анализирани по поединечна банка, учеството на побарувањата на банките од нерезидентите во вкупната актива се движи во интервал од 1,5% до 18,8%, додека учеството на обврските на банките кон нерезидентите во вкупната пасива се движи во интервал од 0,3% до 33,5% (со исклучок на „МБПР“ АД Скопје).

⁵⁸ Побарувањата од нерезидентите се намалија за 647 милиони денари, целосно како резултат на споменатото намалување на пласманите кај странските банки.

⁵⁹ Обврските кон нерезидентите остварија раст од 213 милиони денари, кој во најголем дел произлегува од споменатото зголемување на краткорочните депозити на нерезидентите-финансиски друштва кај една банка.

⁶⁰ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва (кредитите на претпријатијата), централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршителни на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

од нерезидентите⁵⁴ и во помал дел од намалувањето на обврските врз основа на кредитите од финансиските друштва⁵⁵.

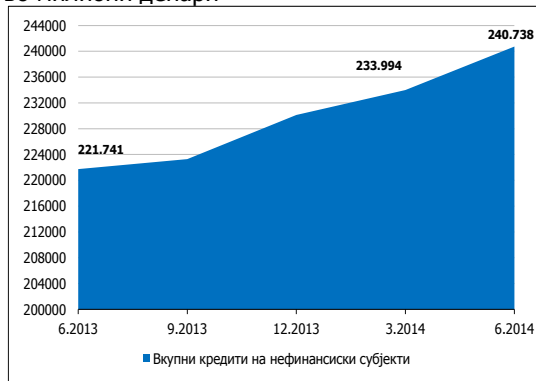
Во услови на забавен раст на депозитите на нефинансиските субјекти во вториот квартал од 2014 година, растот на изворите на финансирање на банките делумно произлезе и од растот на депозитите⁵⁶ од банки и останати финансиски институции.

Банкарскиот систем повеќе должи, отколку што побарува од нерезидентите. Учеството⁵⁷ на нивните **обврски и побарувањата од нерезидентите** во вкупната актива е ниско. Во вториот квартал од 2014 година, се забележа намалување⁵⁸ кај побарувањата и скроман раст⁵⁹ кај обврските кон нерезидентите.

2.1. Кредити на нефинансиските субјекти

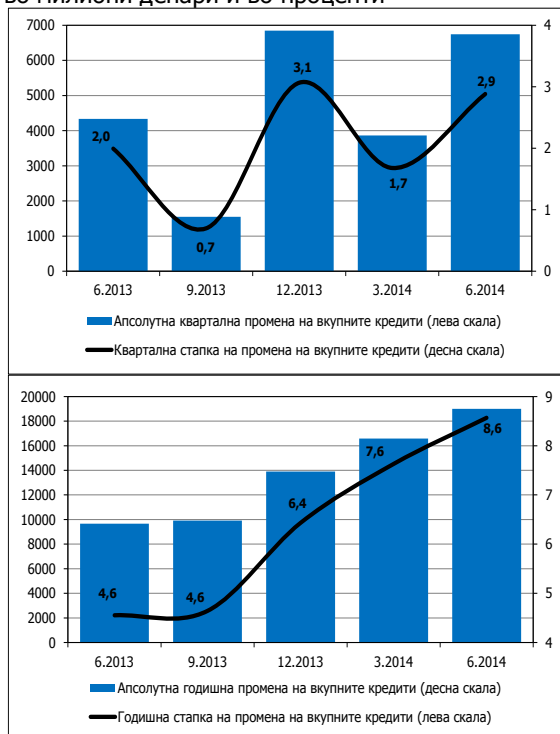
Во вториот квартал од 2014 година, кредитната активност кон нефинансискиот сектор⁶⁰ растеше

Графикон бр. 63
Состојба на кредитите
во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 64
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на кредитите на нефинансиските
субјекти
во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

забрзано. Кредитите на нефинансиските субјекти⁶¹ остварија квартален раст од 6.744 милиони денари, при што кварталната стапка на раст забрза за 1,2 процентни поена (забрзувањето на растот на кредитите продолжи и во јули и во август 2014 година). Забрзувањето на кредитниот раст беше поизразено кај секторот „домаќинства“, чијашто квартална стапка на раст беше двојно повисока во однос на стапката на раст на кредитите на корпоративниот сектор. Ваквите движења се одразија и на годишната стапка на раст на кредитите (8,6%), чиешто забрзување изнесуваше 1,0 процентен поен. Движењата на кредитниот пазар се во согласност со постабилните очекувања на банките и преносните ефекти од досегашното монетарно олабавување врз кредитната активност.

Во вториот квартал од 2014 година, најголем придонес во кредитниот раст (од 56,4%) имаа **кредитите на домаќинствата**. Кредитната активност кон домаќинствата се зголеми за 3.802 милиона денари, или 4,1%, при што потрошувачките кредити и кредитите за набавка и реновирање на станбениот и деловниот простор се најкористените кредитни производи кај овој сегмент (анекс бр. 9). Годишната стапка на раст на кредитите на домаќинствата забележа забрзување за 0,5 процентни поени.

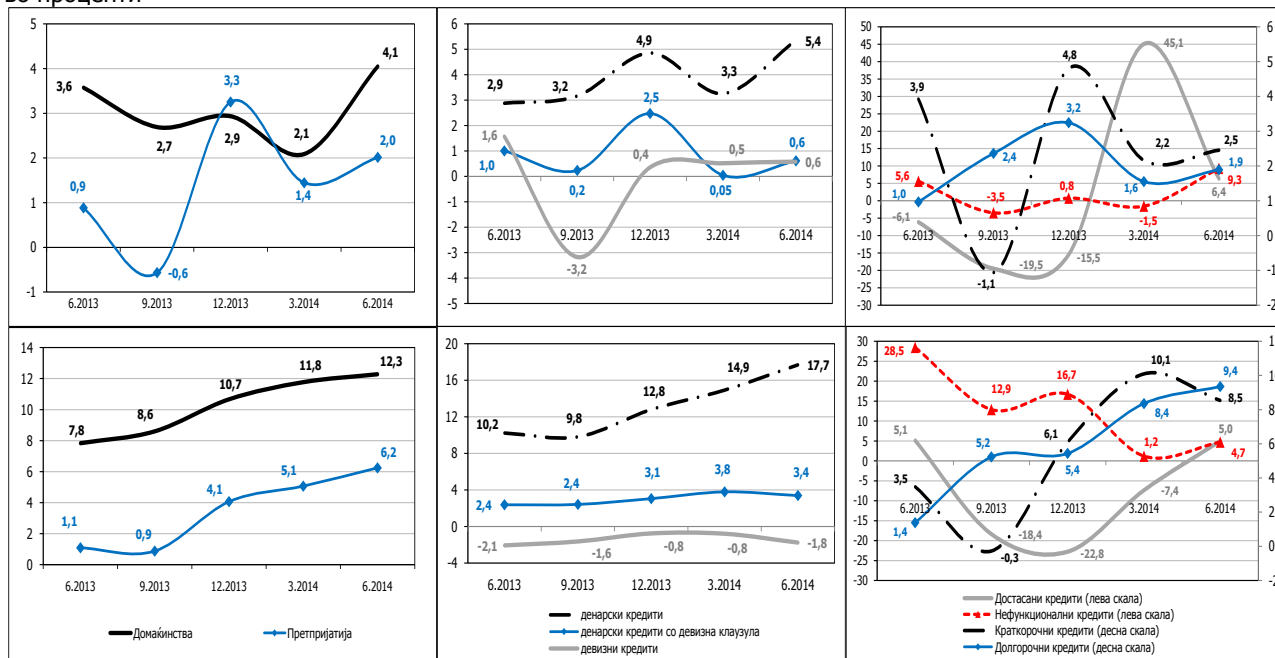
Почнувајќи од четвртиот квартал од 2013 година, забрзува **кредитирањето кон корпоративниот сектор**. Во вториот квартал од 2014 година, кредитирањето на корпоративниот сектор оствари квартален раст од 2.761 милион денари, или 2,0% (забрзување на растот од 0,6 процентни поени), со што придонесе во растот на вкупната кредитна активност со 40,9%. Дејностите „трговија на големо и мало“ и „индустрија“ имаа најголем придонес во

⁶¹ Анализирани по поединична банка, кредитите на нефинансиските субјекти забележаа зголемување на квартална основа кај тринаесет банки (зголемувањето се движеше во интервал од 0,8% до 12,7% по поединична банка), а кај останатите банки се забележаа квартално намалување на кредитите (намалувањето се движи во интервал од 0,7% до 1,7% по поединична банка).

растот на кредитите на претпријатијата. Годишниот раст на овие кредити оствари поголемо забрзување, коешто изнесува 1,1 процентен поен.

Графикон бр. 65

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на кредитите според сектор, валута и рочност во проценти

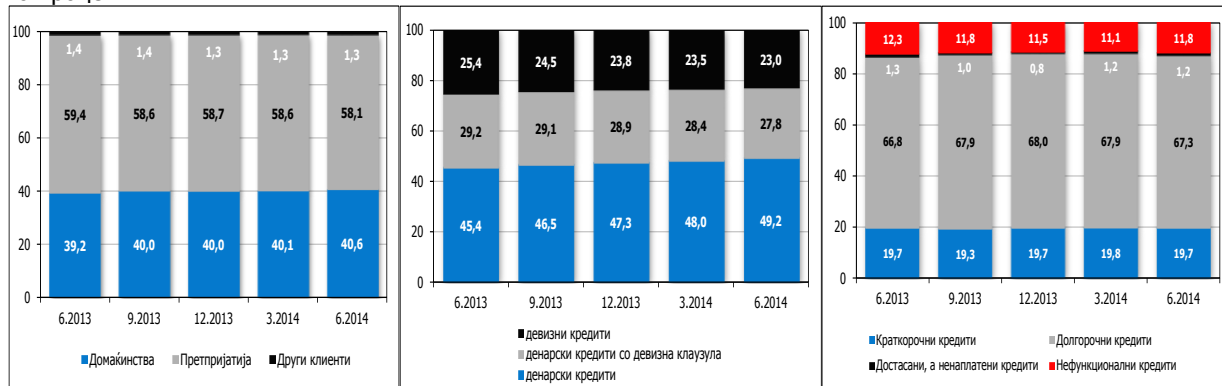


Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Денаризацијата кај кредитната активност продолжи и во вториот квартал од 2014 година и е поврзана со истиот процес кај депозитите како главен извор на финансирање на банкарските активности. Во вториот квартал од 2014 година, најголем дел од растот на кредитната активност (89,2%) произлезе од кредитирањето во домашна валута. **Денарските** кредити забележаа квартален раст од 6.019 милиони денари (или 5,4%), каде што придонесот на претпријатијата (58,2%) беше повисок од придонесот на домаќинствата (42,0%). Кредитите во денари со девизна клаузула остварија скроман раст од 405 милиони денари, кој целосно се должи на секторот „домаќинства“. Во кварталниот раст на девизните кредити, најголем придонес (60,4%) имаа кредитите на корпоративниот сектор.



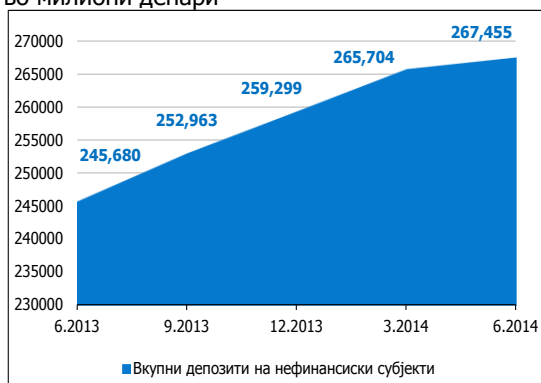
Графикон бр. 66
Структура на кредитите според секторот, валутата и рочноста
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Долгорочното кредитирање преовладува во структурата на кредитите на нефинансиските субјекти, иако има извесно намалување на неговото учество. Нивниот придонес во растот на вкупната кредитна активност е најголем и изнесува 44,6%. Кварталниот раст на долгорочните кредити од 3.005 милиони денари (или 1,9%) целосно произлегува од секторот „домаќинства“⁶², во чиешто рамки денарските кредити имаат најголем придонес (62,0%). Во вториот квартал од 2014 година, нефункционалните⁶³ кредити забележаа позначително квартално зголемување од 2.426 милиони денари (или 9,3%).

Графикон бр. 67
Состојба на депозитите
во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.2. Депозити на нефинансиските субјекти

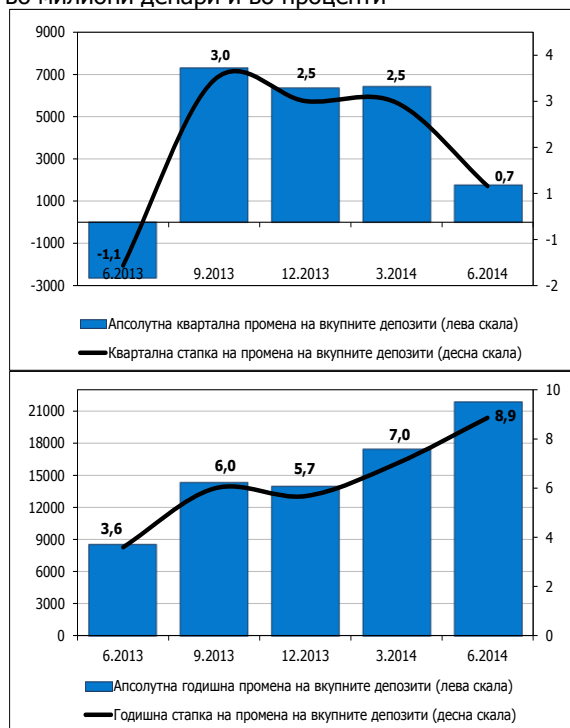
Во вториот квартал од 2014 година, депозитите на нефинансиските субјекти растеа со забавена динамика и остварија квартален раст од 1.751 милиони денари. Кварталната стапка на раст на депозитите изнесува 0,7% и забележа забавување за 1,8 процентни поени. Овие промени не влијааа на годишната стапка на раст на депозитите, којашто во споредба со

⁶² Долгорочните кредити на домаќинствата квартално се зголемуваат за 3.262 милиона денари, како резултат на растот на долгорочните денарски кредити од 2.021 милион денари и растот на долгорочните денарски кредити со девизна клаузула од 1.171 милион денари.

⁶³ Подетално во делот III.1 Кредитен ризик.



Графикон бр. 68
Квартална (горе) и годишна (долу)
промена на депозитите на
нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

јуни 2013 година е повисока за 1,9 процентни поени.

Депозитите на **домаќинствата** остварија квартален раст од 2.428 милиони денари и целосно го определија растот на вкупната депозитна база. Најголем дел (78,0%) од растот на депозитите на домаќинствата се должи на денарските депозити, а во нивни рамки, долгорочните депозити придонесоа со 84,6%, додека продонесот на депозитите по видување изнесуваше 32,5% (анекс бр. 11)⁶⁴.

Спротивно на ова, депозитите на **претпријатијата**⁶⁵ во вториот квартал од 2014 година забележаа намалување од 1.006 милиони денари, коешто целосно произлегува од очекуваниот одлив на денарските депозити со девизна клаузула кај една банка, поради исплата на дивиденда од страна на една домашна компанија со странски капитал. Доколку се из земе ефектот од исплатата на дивиденда, депозитите на претпријатијата би забележале квартален раст од 719 милиони денари⁶⁶.

Во вториот квартал од 2014 година, **денарските депозити** имаат најголемо учество во вкупната депозитна база на банкарскиот систем и во нејзиниот квартален раст. Денарските депозити остварија квартално зголемување од 2.145 милиони денари, во кој придонесот на секторот „домаќинства“⁶⁷ е најголем и изнесува 88,3%. Кварталниот раст на девизните депозити во износ од 700 милиони денари во најголем дел (80,9%) произлегува од растот на девизните депозити на домаќинствата по видување. Од друга страна, денарските депозити со девизна клаузула се намалија за 1.095 милиони денари, целосно како резултат на

⁶⁴ Месечниот раст на депозитите на домаќинствата во август 2014 година изнесува 0,9%

⁶⁵ Денарските депозити на претпријатијата забележаа скроман квартален раст од 236 милиони денари, кој во најголем дел (95,7%) произлезе од депозитите по видување. Девизните депозити на претпријатијата се намалија за 147 милиони денари, целосно како резултат на краткорочните депозити кај една средна банка.

⁶⁶ Месечниот раст на депозитите на претпријатијата во август 2014 година изнесува 6,5%.

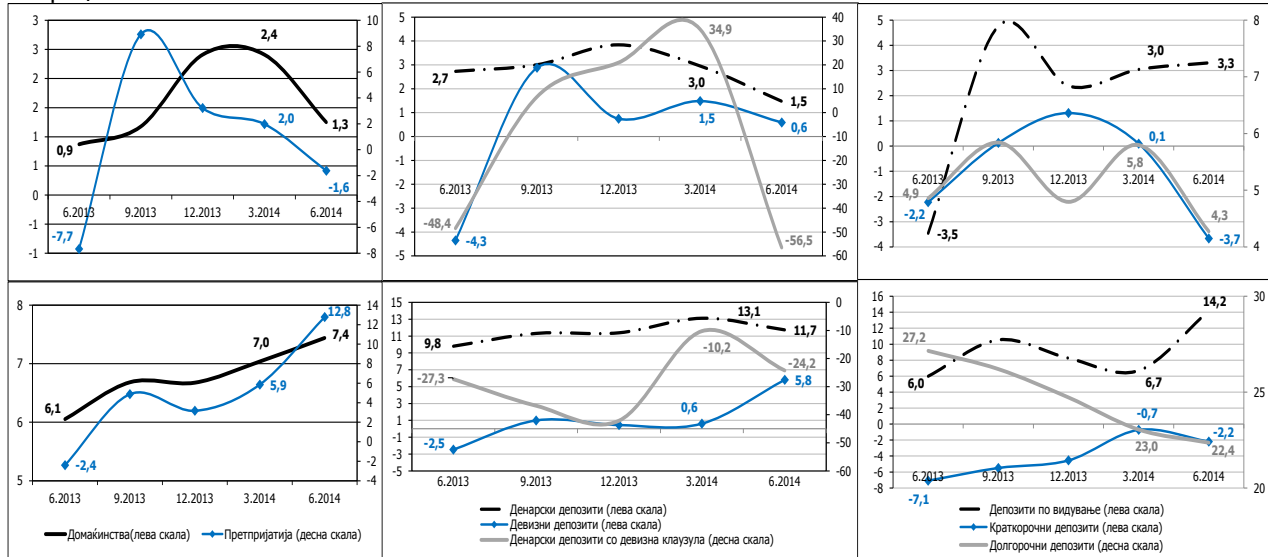
⁶⁷ Денарските депозити на домаќинствата забележаа квартален раст од 1.894 милиони денари и во најголем дел (84,6%) е резултат на растот на долгорочните депозити.



краткорочните депозити на претпријатијата, односно споменатата исплата на дивиденда.

Графикон бр. 69

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите според сектор, валута и рочност во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во вториот квартал од 2014 година, депозитите по **видување** остварија највисок квартален раст од 2.900 милиони денари и имаа најголем придонес во растот на вкупната депозитна база. Придонесот на претпријатијата и домаќинствата во растот на депозитите по видување изнесува 46,3% и 40,7%, соодветно. Склоноста на депонентите за штедење на **долг рок** се задржа и во вториот квартал од 2014 година. Кварталниот раст на долгорочните депозити (2.892 милиони денари) беше речиси еднаков на растот на депозитите по видување. Долгорочното штедење на домаќинствата⁶⁸ во домашна валута имаше најголем придонес во растот на долгорочните депозити. Повисоките каматни стапки на долгорочните депозити придонесуваат за зголеменото штедење на долг рок и во домашна валута, што од своја страна е и показател за довербата на јавноста во домашниот банкарски систем. Позначителното кварталното намалување на **краткорочните** депозити, од 4.041 милион

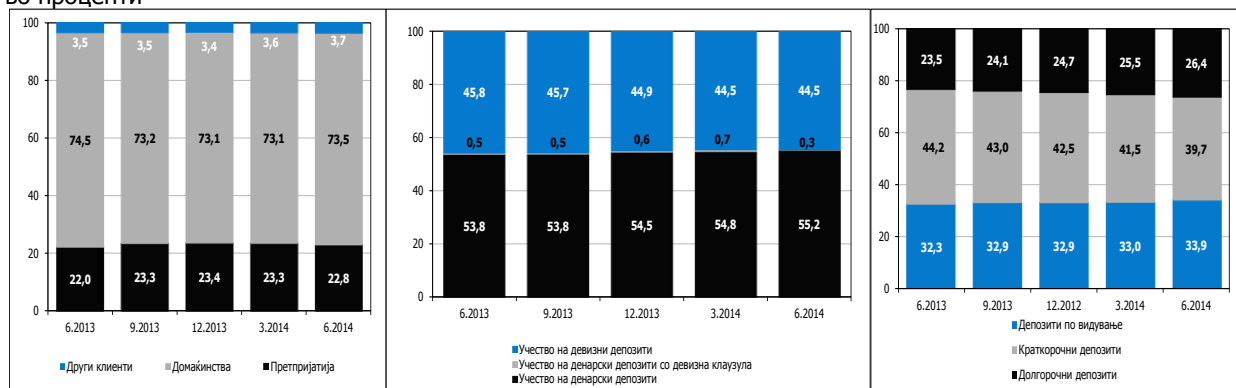
⁶⁸ Долгорочните денарски депозити на домаќинствата придонесоа со 55,4% во растот на долгорочните депозити, додека придонесот на долгорочните девизни депозити на домаќинствата изнесуваше 28,8%.



денари, во најголем дел (59,8%) произлегува од секторот „претпријатија“, во чишто рамки краткорочните денарски депозити на претпријатијата со девизна клаузула (исплатата на дивиденда) определува речиси половина од ова намалување. Придонесот на секторот домаќинства во намалувањето на краткорочните депозити изнесува 29,5%.

Графикон бр. 70

Структура на депозитите според секторот, валутата и рочноста во проценти



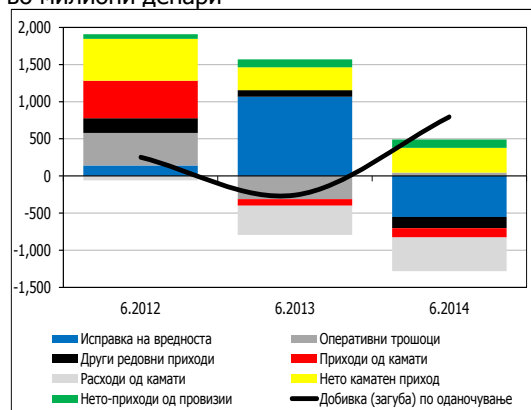
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3. Профитабилност

Во првите шест месеци од 2014 година, банкарскиот систем на Република Македонија оствари добивка (1.147 милиони денари), којашто е повеќе од тројно поголема од добивката остварена во истиот период минатата година. Причина за зголемената добивка се намалените каматни расходи и намалената исправка на вредноста на финансиските средства (кредитите) на банките, и покрај забрзаниот раст на исправката на вредноста на нефинансиските средства (преземениот имот). Показателите за профитабилноста се значително подобрени, а зголемена е и оперативната способност на банките за создавање приходи коишто ги покриваат расходите од нивното работење. Во споредба со јуни 2013 година, бројот на банките коишто остварија добивка и нивното учество во вкупната актива на банкарскиот систем се непроменети (девет и 67,8%, соодветно).

Графикон бр. 71

Промена на главните категории приходи и расходи, во однос на истиот период претходната година во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.1. Движење и структура на приходите и расходите на банкарскиот систем и показатели за профитабилноста и ефикасноста

Во првите шест месеци од 2014 година, **вкупните приходи на банките** (вкупни редовни приходи⁶⁹ и вонредни приходи) достигнаа 9.169,5 милиони денари, што е повеќе за 292,5 милиони денари, или за 3,3%, во споредба со истиот период минатата година. Најголем придонес во зголемувањето на приходите на банките има порастот на нето каматниот приход (за 331,6 милиони денари, или за 5,6%), којшто, пак, се должи на посилното годишно намалување на расходите од камати од намалувањето на приходите од камати. Нето-приходите од провизии пораснаа (за 112,7 милиони денари, или за 6,0%), а единствено се намалија другите редовни приходи⁷⁰ и вонредните приходи.

⁶⁹ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективна вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, нето-добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капиталните добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето на резервирањата за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи и приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања).

⁷⁰ Намалувањето на другите редовни приходи за 151,6 милиони денари, или за 14,0%, се должи на намалувањето на повеќе компоненти, и тоа: нето-приходите од тргување кај две банки, ослободувањето на посебната резерва за вонбилансна изложеност кај неколку банки, приходите од минати години кај една банка и наплатените претходно отпишани побарувања врз основа на побарувања врз основа на камата кај една банка во земјата.

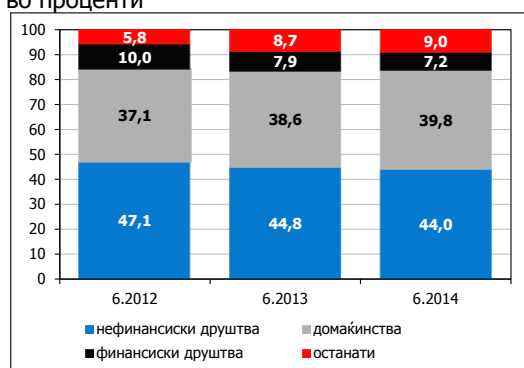


Графикон бр. 72
Структура на вкупните приходи
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73
Секторска структура на приходите од камати
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во структурата на вкупните приходи во текот на првите шест месеци од годината не настанаа позначителни промени, а нето каматниот приход го зацврсти и така големото учество (од 68,0%).

Во првото полугодие од 2014 година се намалија приходите од камати од правните лица (за 123,4 милиони денари, или за 1,2%) и од финансискиот и од нефинансискиот сектор. Приходите од камати од нефинансиските друштва на годишна основа се помали (за 75,0 милиони денари, или за 1,7%), главно поради надолниот тренд на активните каматни стапки, додека намалувањето на приходите од камати од финансиските друштва (за 69,1 милион денари, или за 9,1%), во целост се должи на намалените приходи од камати од задолжителната резерва⁷¹.

Од друга страна, забрзаниот кредитен раст кон секторот „домаќинства“, овозможи приходите од камати од домаќинствата да се зголемат за 109,9 милиони денари, или за 3,0%, и покрај тоа што каматните стапки на кредитите на домаќинствата и понатаму опаѓаат. И каматниот приход од останатите субјекти во првите шест месеци од годината порасна (за 37,2 милиони денари, или за 4,5%), генерално заради зголемените вложувања на банките во државни хартии од вредност⁷².

Најголем придонес од 79,8% во намалувањето на вкупните каматни расходи⁷³ имаа каматните расходи од секторот „домаќинства“, коишто на годишна основа се помали за 363,1 милион денари, или за 13,7%, при пад на каматните

⁷¹ Со Одлуката за изменување на Одлуката за задолжителната резерва („Службен весник на Република Македонија“ бр. 166/2013) е предвидено Народната банка да не плаќа надомест на издвоената задолжителна резерва (стапката на надомест претходно изнесуваше 1% на задолжителната резерва во денари и 0,1% на задолжителната резерва во евра). Оваа одлука започна да се применува на 1.1.2014 година.

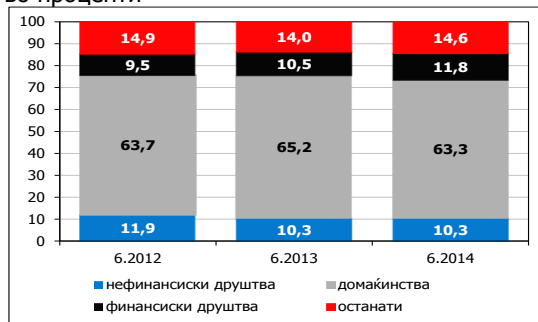
⁷² Каматниот приход од вложувања во државни хартии од вредност, којшто е вклучен во категоријата „каматен приход од останати субјекти“, во првите шест месеци од 2014 година се зголеми за 57,3 милиони денари, односно за 9,3%. На 30.6.2013 година, износот на државните записи изнесуваше 29.976 милиони денари, а на 30.6.2014 година изнесуваа 31.365 милиони денари. Исто така, продолжи и растот на вложувањата во државни обврзници.

⁷³ Вкупните каматни расходи се намалија за 455 милиони денари, или за 11,2%.



Графикон бр. 74

Секторска структура на расходите од камати во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 75

Структура на оперативните трошоци во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

стапки на долгорочните денарски депозити (за 1,1 процентен поен) и краткорочните и долгорочните девизни депозити на секторот „домаќинства“ (за 0,7 процентни поени)⁷⁴. Сепак, каматните расходи од секторот „домаќинства“ и понатаму имаат најголемо учество во структурата на расходите од камати (63,3%).

Во првите шест месеци од 2014 година, **оперативните трошоци**⁷⁵ на **банките пораснаа** за 46 милиони денари, или за 0,9%. Притоа, **најголем апсолутен пораст има кај трошоците за вработените** (за 40,1 милион денари, или за 1,9%), а поизразено годишно зголемување (од 21,1 милион денари, или 5,4%) има и кај категоријата „останати оперативни трошоци“⁷⁶. Премиите за осигурување депозити пораснаа за 11,7 милиони денари, или за 1,8%, што соодветствува со годишниот раст на депозитите на банките и покрај намалената премија за осигурување. Спротивно на тоа, во рамки на оперативните трошоци на банките, позначително намалување има кај амортизацијата (за 19,6 милиони денари, или за 3,9%) и кај општите и административните трошоци (за 7,3 милиони денари, или за 0,4%). Сепак, ваквите движења не предизвикаа поголеми промени врз структурата на оперативните трошоци, во која главното учество и понатаму го имаат трошоците за вработените и општите и административните трошоци (71,1%).

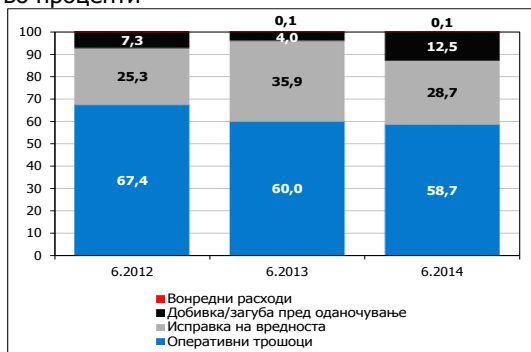
⁷⁴ Најголем пад имаат каматните стапки на краткорочно орочените денарски депозити со девизна клаузула (за 2,2 процентни поена), но износот на овие депозити е многу мал.

⁷⁵ Оперативните трошоци на банките ги опфаќаат: трошоците за вработените, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување на депозитите и останатите оперативни трошоци, со исклучок на вонредните расходи.

⁷⁶ Растот на останатите оперативни трошоци се должи на растот на посебната резерва за вонбилансна изложеност (за 22,4 милиони денари, или за 10,7%) и на растот на трошоците за парични казни, такси и судски решенија (за 19,8 милиони денари, или за 72,4%).

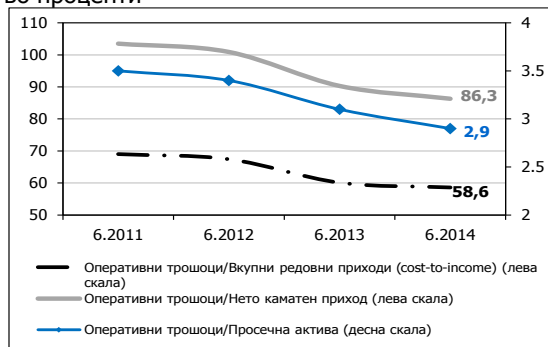


Графикон бр. 76
Користење на вкупните приходи
во проценти



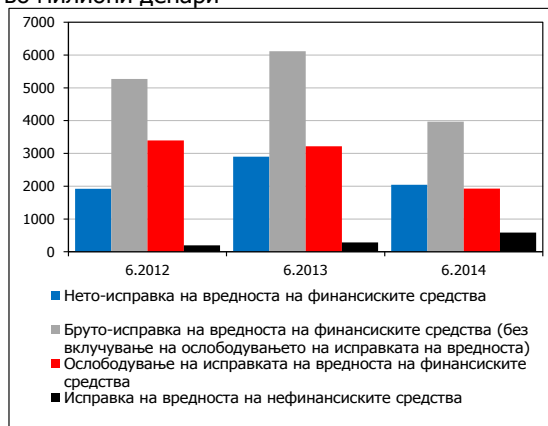
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 77
Показатели за ефикасноста на банките
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 78
Исправка на вредноста на финансиските
и нефинансиските средства
во милиони денари



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголемиот делот од вкупните приходи на банките се троши за покривање на оперативните трошоци и исправката на вредноста.

Подобрената оперативна ефикасност на банкарскиот систем, мерена преку помалиот износ на вкупните редовни приходи којшто се троши за покривање на оперативните трошоци, се потврдува и преку сите останати показатели за соодносот помеѓу одделните видови трошоци и вкупните редовни приходи, коишто на годишна основа се намалуваат (табела бр. 6).

Намалената исправка на вредноста на побарувањата има значителен придонес за зголемената добивка на банките. На крајот на јуни 2014 година, **нето-исправката на вредноста којашто ја признаваат банките за оштетување на финансиските средства достигна 2.046 милиони денари, што претставува намалување за 854 милиони денари, или за 29,4% на годишна основа**⁷⁷. Со тоа, и делот од нето каматниот приход којшто се троши за покривање на исправката на вредноста на финансиските средства се намали од 49,1% (на 30.6.2013 година) на 32,8% (на 30.6.2014 година).

Спротивно на тоа, **исправката на вредноста на нефинансиските средства (преземениот имот) и натаму расте**, и тоа значително забрзано. Така, во однос на јуни 2013 година, исправката на вредноста на нефинансиските средства двојно порасна и достигна износ од 588 милиони денари.

Стапките на поврат на активата и капиталот се тројно зголемени во однос на јуни 2013 година, и изнесуваат 0,6% и 5,4%, соодветно.

⁷⁷ За споредба, во истиот период минатата година, нето-исправката на вредноста на финансиските средства (кредити и други слични побарувања) на годишна основа се зголемила за 977 милиони денари, или за 50,8%.



Табела бр. 6

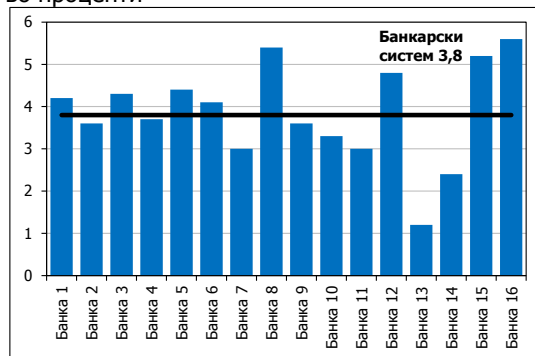
Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем
во проценти

	6.2013 година	6.2014 година
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0,2	0,6
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	1,8	5,4
Оперативни трошоци / вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	60,1	58,6
Некаматни расходи / вкупни редовни приходи	65,8	64,8
Трошоци за плати / вкупни редовни приходи	23,3	23,0
Трошоци за плати / оперативни трошоци	38,9	39,3
Исправка на вредноста за финансиските и нефинансиските средства / нето каматен приход	54,0	42,3
Нето каматен приход / просечна актива	3,3	3,3
Нето каматен приход / вкупни редовни приходи	66,5	68,0
Нето каматен приход / некаматни расходи	101,0	104,9
Некаматни приходи / вкупни редовни приходи	39,3	38,2
Добивка (загуба) од работењето / вкупни редовни приходи	4,0	12,5

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.
Показателите пресметани за одделните групи банки се дадени во анексот бр. 35.

Графикон бр. 79

Нето каматна маргина, по банки
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.6.2014 година, осум, од вкупно шеснаесет банки, остварија повисока нето каматна маргина од **онаа остварена на ниво на банкарскиот систем, којашто изнесуваше 3,8%**.

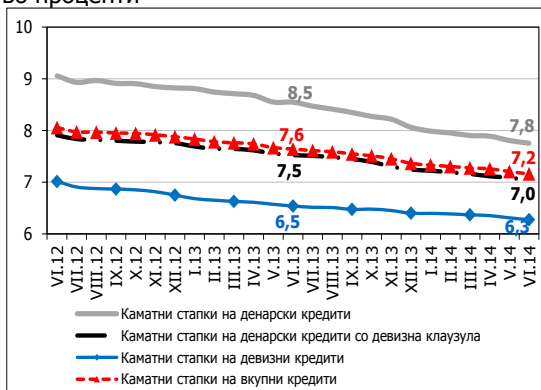
3.2. Движење на каматните стапки и на каматниот распон

Трендот на намалување на активните и пасивните каматни стапки продолжи и во првите шест месеци на 2014 година, и покрај тоа што основната каматна стапка на Народната банка остана непроменета⁷⁸. Со исклучок на растот на каматната стапка на денарските депозити со девизна клаузула (износот на овие депозити е незначителен), каматните стапки на сите останати видови кредити и депозити се намалија. Притоа, најизразен надолен тренд на каматните стапки во однос на јуни 2013 година е забележано кај каматните стапки на денарските кредити и депозити (за 0,7 процентни поени), а најмало намалување бележат каматните стапки на девизните кредити (за 0,2 процентни поена).

⁷⁸ Каматната стапка на благајничките записи во текот на првите шест месеци на 2014 година е на истото ниво од последната промена во јули 2013 година (кога се сведе на 3,25%).

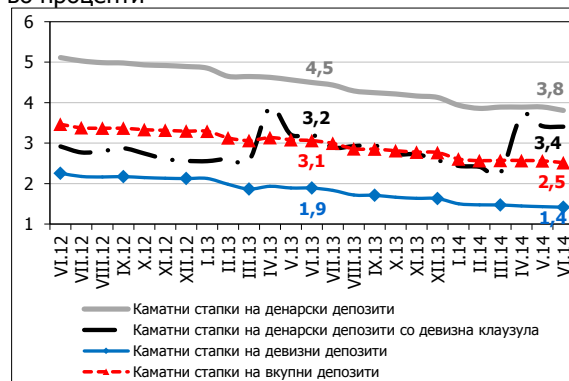


Графикон бр. 80
Активни каматни стапки
во проценти



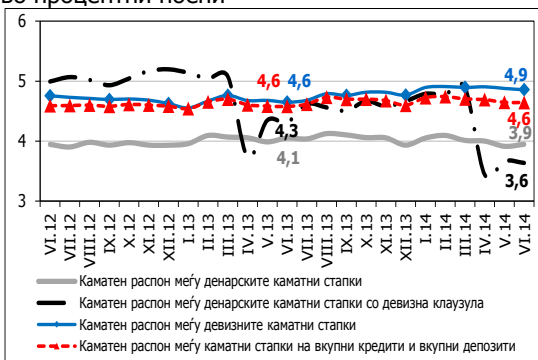
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 81
Пасивни каматни стапки
во проценти



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 82
Каматен распон, по валута
во процентни поени



Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Во пресметките не се опфатени кредитите врз основа на негативни салда и кредитни картички.

При релативно рамномерни надолни придвижувања на активните и пасивните каматни стапки, каматните распони во речиси сите валути се стабилни и без поголеми поместувања во однос на нивото од јуни 2013 година. Единствено позначително намалување на каматниот распон се забележува помеѓу каматните стапки на денарските кредити и депозити со девизна клаузула, како резултат на спротивното придвижување на каматните стапки на денарските кредити со девизна клаузула (се намалуваат за 0,5 процентни поени) и денарските депозити со девизна клаузула (се зголемуваат за 0,2 процентни поена).